

काइके गाउँपालिका पार्श्वचित्र-२०७७

Kaike Rural Municipality Profile, 2077

काइके गाउँपालिका
डोल्पा
कर्णाली प्रदेश
नेपाल

मन्त्रव्य

नेपाल अहिले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक मुलक बनेको छ । केन्द्रमा रहेका जनताका अधिकारहरूलाई स्थानीय तहमा प्रत्यायोजन गरी जनतालाई अधिकार सम्पन्न बनाउन स्थानीय तहको पुर्नसंरचना गरी हाल नेपालमा ७५३ वटा स्थानीय तहहरू गठन भएका छन् । सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनतालाई शासन प्रक्रियामा अधिकतम मात्रमा सम्मिलित हुने अवसर जुटाई प्रजातन्त्रको लाभहरूको उपयोग गर्न सक्ने व्यवस्था गर्न, त्यस्तै आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि साधन, श्रोतको परिचालन, विनियोजन र विकासको प्रतिफलको सन्तुलित र समान वितरणमा सामाजिक समानता ल्याउन पिछडिएको वर्ग, आदिवासी, जनजाति, दलित, सामाजिक र आर्थिक दृष्टिकोणले विपन्न वर्गको समग्र सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै विकासको प्रकृयालाई संस्थागत गर्ने योजनाको तर्जुमा संचालन गर्न आवश्यक जिम्मेवारी र अधिकार स्थानीय स्तरमा प्रदान गर्ने, त्यस्तै जिम्मेवारी बहन गर्न सक्ने तहको संस्थागत विकास गर्ने, स्थानीय नेतृत्वको विकास गरी स्वतन्त्र निकायको रूपमा स्थानीय तहको गठन गर्ने व्यवस्था भएको सन्दर्भमा गाउँउपालिका तथा नगरपालिकाहरू स्थानीय प्रजातन्त्रको सबैभन्दा मजबूत खम्वाको रूपमा स्थापित भएका छन् । यसर्थ प्रजातन्त्रको आधार स्तम्भका रूपमा रहेका गाउँउपालिका तथा नगरपालिकाहरू को स्वायत्तता र सक्षमतामा नै विकास केन्द्रित र गतिशिल हुन सक्छ विभिन्न कालखण्डहरूमा विभिन्न शासन व्यवस्थाहरूको उपयोग र अनुभव गर्दै नेपाल अहिले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक मुलक बनेको छ । हरेक गाउँउपालीकाहरूले स्थानीय तहको सूचना तथा तथ्यांक संकलन र व्यवस्थापन गर्न आवश्यक हुन्छ । भरखरै गाउँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूको पुनरसंरचना भएको हुँदा वस्तुगत विवरण तयार गरी त्यसैका आधारमा योजना छनौट गर्न आवश्यक भएको हो । संकलित सूचनालाई यथार्थपरक ढङ्गले विश्लेषणगरी वस्तुगत विवरण तयार गर्दा त्यसले गाउँउपालीका तथा नगरपालिका लगायत अन्य सरोकारवालाहरूलाई विकास निर्माणका क्रियाकलाप संचालन गर्न सहज र सजिलो हुने गर्दछ । तसर्थ गाउँउपालीका तथा नगरपालिकाहरूको वस्तुगत विवरण तयार पार्न आवश्यक भएको हो ।

डोल्पाको काइके गाउँउपालीकाको सूचना संकलन सूचना व्यवस्थापनका लागि तिनीहरूको प्रशोधन, तालिकीकरण र विश्लेषण गर्ने कार्यहरू गरी यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । यो गाउँउपालीकाको पाश्वर्चित्र तयार गरी अथक परिश्रमका साथ यस गाउँउपालीकाका विषयगत कार्यालयहरू, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र अन्य क्षेत्रबाट सूचना उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने सबै व्यक्ति र निकायहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छ । यो वस्तुगत विवरण तयारीमा सहयोग गर्ने यस परामर्शदातालाई धन्यवाद दिन चाहन्छ ।

धन्यवाद ।
असार, २०७७

अंगत राना
अध्यक्ष
गाउँउपालिका, डोल्पा
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

दुई शब्द

नेपालको संविधान २०७२ अनुरूपगाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूको पुनरसंरचना भएको हुँदा यस गाँउपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरी त्यसैका आधारमा योजना छनौट गर्न आवश्यक भएको हो । संकलित सूचनालाई यथार्थपरक ढङ्गले विश्लेषणगरीवस्तुगत विवरण तयार गर्दा त्यसले गाँउपालिका लगायत अन्य सरोकारवालाहरूलाई विकास निर्माणका क्रियाकलाप संचालन गर्न सहज र सजिलो हुने गर्दछ । वार्षिक र आवधिक योजना तर्जुमा, लागत, योजना कार्यान्वयन आफ्नो क्षेत्रभित्रको प्राकृतिकतथा भौतिक साधन श्रोतहरूको व्यवस्थापन संचालन कार्यविधि आदिको प्रयोगवाटगाँउपालिकाले गर्ने गराउने अखिलयारी प्राप्त कामहरू गर्दा गराउदा आवधिक कार्य मुल्याङ्कनउपलब्ध जस्ता कुराहरूलाई समेटेर तयार गरिएको प्रमाणित दस्तावेज, जसलाई वस्तुगतविवरण पनि भनिन्छ, गाँउपालिका भित्र जुनसुकै पक्षवाट गर्ने गराउने आर्थिक सामाजिक कृयाकलापहरूको ढाँचा तयार गर्दा गुणात्मक सहयोग पुऱ्याउछ । तसर्थ गाँउपालिका हरूको वस्तुगत विवरण तयार पार्न आवश्यक भएको हो । गाउँभित्रको सेवा प्रवाह, विकास र सूचना व्यवस्थापनका लागि गाउँको सम्पूर्ण सूचना अध्यावधिक गर्न आवश्यक हुन्छ । सूचना नभएसम्म कुनै पनि कार्यक्रममा लगानी गर्नु निरर्थक हुने गर्दछ । यसका लागि पनि गाँउपालिका हरूले वस्तुगत विवरण तयारी गर्ने आवश्यक भएको छ । हालसालै स्थानीय तहहरू निर्माण गरिएको सन्दर्भमा गाउँ भित्रका सूचनाहरूको ठूलो अभावछ । हतारमा नै भए पनि छोटोमार्गबाट यथासक्य धैरै सूचनाहरूप्रवाह र अध्यावधिक गर्न आवश्यक छ ।

तसर्थ राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को तथ्यांकलाई आधार साथै घरधुरी सर्वेक्षण गरेर यस गाँउपालिकाको तथ्यांक संकलन र विश्लेषणका साथमा यो पाश्वर्चित्र निर्माण गरिएको छ । यसले गाउँपालिकाको यथार्थ सूचनासम्बन्धी आवश्यकता र सरोकारवालाहरूको चाहानालाई पूरा गर्ने विश्वास गरिन्छ । डोल्पाको काइके गाँउपालीकाको सूचना संकलन, सूचना व्यवस्थापनका लागि तिनीहरूको प्रशोधन, तालिकीकरण र विश्लेषण गर्ने कार्यहरू गरी यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । अथक परिश्रमका साथ यस गाँउपालिकाका विषयगत कार्यालयहरू, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र अन्य क्षेत्रबाट सूचना उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने सबै व्यक्ति र निकायहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो वस्तुगत विवरण तयारीमा सहयोग गर्ने यस परामर्शदातालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।
असार, २०७७

कुन्जाड बुढ
उपाध्यक्ष
गाँउपालिका, डोल्पा
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

मेरो भनाई

नेपालका ४६० गाँउपालिका हरु मध्ये काइके गाँउपालीका एक धार्मिक, साँस्कृतिक, पर्यटकिय महत्वको गाँउपालिका हो । सरकारको सबैभन्दा तल्लो निकाय स्थानीय सरकार हुन । स्थानीय सरकारले स्थानीय स्तरमा जनतालाई प्रत्येक रूपमा तथा नजिक वाट सेवाहरू प्रवाह गर्दछन् । गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरू नेपालको लोकतान्त्रिक संविधान र यस अन्तर्गत जारी भएका नियामावलीहरूद्वारा निर्देशित छन् । हरेक गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूले स्थानीय तहको सूचना तथा तथ्यांक संकलन र व्यवस्थापन गर्न आवश्यक हुन्छ । भरखरैं गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूको पुनरसंरचना भएको हुँदा वस्तुगत विवरण तयार गरी त्यसैका आधारमा योजना छनौट गर्न आवश्यक भएको हो । संकलित सूचनालाई यथार्थपरक ढङ्गले विश्लेषणगरीवस्तुगत विवरण तयार गर्दा त्यसले गाँउपालिका तथा नगरपालिका लगायत अन्य सरोकारवालाहरूलाई विकास निर्माणका क्रियाकलाप संचालन गर्न सहज र सजिलो हुने गर्दछ । तसर्थ गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूको वस्तुगत विवरण तयार पार्न आवश्यक भएको हो । गाउँभित्रको सेवा प्रवाह, विकास र सूचना व्यवस्थापनका लागि गाउँको सम्पूर्ण सूचना अध्यावधिक गर्न आवश्यक हुन्छ । सूचना नभएसम्म कुनै पनि कार्यक्रममा लगानी गर्नु निरर्थक हुने गर्दछ । यसका लागि पनि गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूले वस्तुगत विवरण तयारी गर्न आवश्यक भएको छ । हालसालै स्थानीय तहहरू निर्माण गरिएको सन्दर्भमा गाउँ भित्रका सूचनाहरूको ठूलो अभाव छ । तसर्थ राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को तथ्यांकलाई आधार मान्दै घरधुरी सर्वेक्षणको आधारमा यस गाँउपालीकाको तथ्यांक संकलन र विश्लेषणका साथमा यो पाश्वर्चित्र निर्माण गरिएको छ । यसले गाउँपालिकाको यथार्थ सूचनासम्बन्धी आवश्यकता र सरोकारवालाहरूको चाहानालाई पूरा गर्ने विश्वास गरिन्छ । डोल्पाको काइके गाँउपालीकाको सूचना संकलन सूचना व्यवस्थापनका लागि तिनीहरूको प्रशोधन, तालिकीकरण र विश्लेषण गर्ने कार्यहरू गरी यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । गरी अर्थक परिश्रमका साथ यस गाँउपालिकाका विषयगत कार्यालयहरू, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र अन्य क्षेत्रबाट सूचना उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने सबै व्यक्ति र निकायहरूलाई धन्यवाद । अन्तमा यो वस्तुगत विवरण तयारीमा सहयोग गर्ने यस परामर्शदातालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

असार, २०७७

.....
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
काइके गाँउपालिकाको कार्यालय, डोल्पा
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

विषय सूची

खण्ड १ : भूमिका

१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ : गाँउपालिकाको पाश्वर्चित्र प्रकाशन गर्नाको उदेश्यहरु	२
१.३ : गाँउपालिकाको पाश्वर्चित्र तयारीका विधिहरु	३
१.४ तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन तथा विश्लेषण	५
१.५ अध्ययनको क्षेत्र र सीमा	५
१.६ पाश्वर्चित्रको मस्यौदा तयारी	६

खण्ड २ : काइके गाँउपालिकाको परिचय

२.१ गाँउपालीकाको संक्षिप्त परिचय	७
२.२ गाँउपालीकाको भौगोलिक अवस्था /उपयोग तथा क्षेत्रफल	८
२.३ जैविक विविधता	१०
२.४ राजनैतिक विभाजन	१०
२.५ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण	१०
२.६ वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण	१०
२.७ सांस्कृतिक विविधता	११
२.७.१ भाषा	११
२.७.१.१ काइके भाषाको उत्पत्ति बारेको किम्बदन्ति	११
२.७.२. भेषभुषा र गर-गहना	१३
२.७.३ काइके गाउँपालिकामा मनाइने चाडपर्वहरु	१४
२.७.४ गाउँपालिका भित्र नाच्ने रैथाने नाचहरु	१५
२.८ धर्म	१५
२.८.१ बौद्ध लामा धर्म	१६
२.८.२ हिन्दु धर्म र मष्टो संस्कृति	१६

खण्ड ३ : जनसाङ्खिक विवरण

३.१: वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्या विवरण	१७
३.२: उमेरको आधारमा जनसंख्याको विवरण	१८
३.३: मातृभाषाको आधारमा घरधुरीको विवरण	१९
३.४: धर्मको आधारमा जनसंख्याको विवरण	२०
३.५: बसोवास गर्ने जातजातिहरुको विवरण	२१
३.६: जेष्ठ नागरिक, एकल महिला र अपाङ्गहरुको विवरण	२३
३.७: इन्द्र्यनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण	२३
३.८: शैक्षालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण	२४
३.९: छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी प्रतिशतमा	२४

खण्ड ४ : सामाजिक पूर्वाधार तथा सेवा

४.१ शिक्षा	२४
४.१.१ साक्षरताको अवस्था	२५
४.१.२ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण	२६
४.१.३ शैक्षिक तथा विद्यालयको भौतिक अवस्था	२७
४.१.४ विद्यालयहरुको तहगत विद्यार्थी विवरण	२९
४.२ स्वास्थ्य	३०
४.२.१ गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण	३०
४.२.२ विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु	३१
४.२.३ प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरण	३१
४.३ खानेपानी तथा सरसफाई	३२
४.३.१ खानेपानीको स्रोतको विवरण	३
४.४ खेलकुद तथा क्रिडास्थल	३३
४.५ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाको विवरण	३३

खण्ड ५ : आर्थिक विकास

५.१ कृषि	३६
५.१.१ मुख्य बालिहरुको कृषि पात्रो	३६
५.१.२ कृषिबाट औसत आम्दानी विवरण	३६
५.१.३ कृषिबाट औसत आम्दानी विवरण	३६
५.१.४ विपन्नता स्तरीकरण	३७
५.१.५ खाद्यान्त सुरक्षा/आफ्नो कृषि उत्पादनले खान पुग्ने नपुग्ने अवस्था	३८
५.१.६ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण	३९
५.१.७ पशुपन्धी संख्या	३९
५.१.८ भूस्वामित्वको अवस्था	४०
५.१.९ व्यावसायिक फलफुल उत्पादन गर्ने सामुहिक तथा निजि फर्महरु	४१
५.१.१० गाउँपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विवरण	४१
५.२ आवास संरचना विवरण	४
५.३ भौतिक वस्तुको प्रयोगको अवस्था	४२
५.४ वैदेशिक रोजगारिको अवस्था	४३
५.६ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण	४३
५.७ पर्यटन	४३
५.७.१ गाउँपालिका भित्रका पर्यटकिय दृस्टिले महत्वपूर्ण स्थलहरुको विवरण	४४
५.७.२ काइके गाउँपालिका भित्र रहेका धार्मिक स्मारक निजि तथा सामुदायिक गुम्बाहरु	४५
५.७.३ गाउँपालिका भित्र र गाउँपालिका भएर जाने पदमार्गहरु	४६
५.८ बैंक तथा वित्तिय संस्था सम्बन्धी जानकारि	४८

खण्ड ६ : वन तथा वातावरण स्थिति

६.१ वन क्षेत्रको अवस्था	४९
६.२ जडीबुटी, गैङ्काठ वन पैदावारहरुको विवरण	५०
६.३ वन्य जन्तु तथा पशुपन्धी सम्बन्धी विवरण	५१

६.४ चरन क्षेत्रको विवरण	५२
६.३ जलश्रोत तथा जलाधर क्षेत्र र उपयोगको स्थिति	५२
६.५ विपद् जोखिम व्यवस्थापन	५३

खण्ड ७: भौतिक तथा सार्वजनिक पूर्वधार

७.१ यातायात पूर्वधार	५४
७.१.१ सडक संजालको विद्यमान अवस्था	५४
७.१.२ बाटोघाटोको विवरण	५४
७.१.३ छिमेकि गाँउपालिका/नगरपालिकाबाट काइके गाँउपालिका जोड्ने बाटोहरु	५४
७.१.४ काइके गाँउपालिका भित्रका वडाका गाँउहरुबाट जोड्ने गोरेटो मार्गहरु	५५
७.२ पुल तथा पुलेसा	६०
७.३ जल विद्युत आयोजनाहरु	६०
७.३ सञ्चार तथा प्रविधि	६१
७.४ सुरक्षा निकाय सम्बन्धी विवरण	६१
७.५ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्त्विक)	६१
७.६ काइके गाउँपालिका स्थित सार्वजानिक भवनहरु	६२

खण्ड ८: संस्थागत प्रशासनिक तथा अन्य विवरण

७.१.१ गाँउपालिकाको कार्यालयमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण	६५
७.१.२ गाउँपालिकामा निर्वाचित पदाधिकारिहरुको विवरण	६५
अनुसुचि १: काइके गाउँपालिकाका गाउँहरुको तस्विरहरु	
अनुसुचि २: काइके गाउँपालिकाका भित्र रहेका प्राकृतिक तथा धामिक स्मारकहरुको तस्विरहरु	
अनुसुचि २: काइके गाउँपालिका साँस्कृतिक पर्वहरुको तस्विरहरु	

खण्ड १ : भूमिका

१.१ पृष्ठभूमि

संघीय गणतन्त्र नेपालको लागि राज्यका सबैभन्दा तलको तह नगररगाउँ, नगररगाउँपालिका र जिल्ला समन्वय समितिहरू हुन् । स्थानीय सरकारको रूपमा लिइने नगररगाउँपालिकाले सरकारका तर्फबाट जनतालाई दिनुपर्ने सेवा वा सुविधा प्रवाह गर्ने गर्दछन् । नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले निर्देशन गरे बमोजिम गाउँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूले आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि भरपर्दो तथ्याङ्कीय आधार तयार गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ । दशौं पञ्चवर्षीय योजना (२०७२-२०७७) ले पनि गाउँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूको तथ्याङ्कीय आधार तयार गर्ने कार्यलाई नीतिगत प्राथमिकता दिएको र तीन वर्षीय अन्तरिम योजना (२०७२/२०७६/७७) ले पनि विकास योजना सम्बन्धका लागि गाउँउपालिका तथा नगरपालिकाहरूले भौगोलिक सूचना केन्द्र स्थापना र मानव स्रोत विकास योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने थप दायित्व उल्लेख गरेको छ । यसै प्रयोजनको लागि गाउँउपालिका तथा नगरपालिकाको वस्तुस्थिति भल्कने गरी गाउँ तथा नगर पाश्वर्चित्र तयार गरिएको छ । तसर्थ सरकारले २०७४ बैशाखमा सूचना जारी गरी नगर र गाउँपालिकाहरूको वस्तुगत विवरण तयार गरी त्यसैका आधारमा योजना छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको हुनाले यस गाउँपालिकामा रहेका विषयगत कार्यालयहरू, बसोबास गर्ने व्यक्तिहरु तथा अन्य संघसंस्थाहरूको तथ्यगत स्थिति भल्कने गरी उपलब्ध भएसम्मका सूचनाहरूलाई व्यवस्थीत ढंगले संकलन गरी यो गाउँ पाश्वर्चित्र तयार गरिएको छ ।

तुलनात्मक अध्ययन, अनुसन्धान, विश्लेषण, विवेचना गर्न र सम्भावनाहरूको खोजी गर्न सहि तथ्याङ्कले पाश्वर्चित्र तयार गर्दा त्यसले गाउँपालिका लगायत अन्य सरोकारवाला निकायहरूलाई विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न, साझेदारी गर्न र अल्पकालीन एवम् दीर्घकालीन योजना बनाउन महत्वपूर्ण सहयोग पुग्ने गर्दछ । विविध पक्षहरूको वास्तविक स्थितिको तथ्याङ्क र सूचना विना गाउँपालिकाले कुनै पनि योजना तर्जुमा र छनौट सही ढङ्गले हुन सक्दैन । सही रूपमा छनौट नभएको तथा आवश्यकता बाहिरको सूचनाले योजना कार्यान्वयनमा जटिलता सिर्जना गर्दछ । तसर्थ वस्तुगत विवरणको आधारमा प्राथमिकता निर्धारण गरी वास्तविक आवश्यकता र जनताको चाहनामा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा भविष्यका लागि पूर्व तयारी गर्न समेत सही तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण वा पाश्वर्चित्रले

सहयोग पुगदछ । यसै प्रयोजनको लागि गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति भल्कने गरी यस गाउँको पाश्वर्चित्र तयार गरिएको छ ।

वास्तवमा यो पाश्वर्चित्र काइके गाउँपालिका भित्रको विश्लेषण सहितको सूचनाको संग्रह हुनेछ । यसैका आधारबाट यस गाउँपालिकाले भविष्यमा विविध प्रकारका सूचनाहरू प्रवाह गर्न सक्छ । गाउँको विकास, निर्माण र सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्नका लागि यथार्थपरक सूचनाको आवश्यकता पर्ने हुदाँ तथ्याङ्कको शुद्धताका लागि अनेक प्रकारका विधिहरू प्रयोग गरी आवश्यक मात्रामा चेकजाँच गरी पर्याप्त मात्रामा परख गर्ने काम गरेर पाश्वर्चित्र तयार पारिएको छ । तसर्थ यस गाउँपालिकाको समग्र सूचना आवश्यक पर्ने जिज्ञासु र अध्ययन अनुसन्धानकर्तालाई पनि यो पाश्वर्चित्र महत्वपूर्ण हुनेछ भन्ने कुरामा विश्वस्त हुन सकिन्दू ।

१.२ गाउँपालिका पाश्वर्चित्रको मुख्य उद्देश्यहरू

गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण वा पाश्वर्चित्र निर्माणबाट आवश्यकता अनुसारका सूचना एकीकृत हुने र आवश्यकता अनुसार सूचना प्रवाह गर्न सकिने हुन्छ । यो गाउँपालिका पाश्वर्चित्र मूलतः काइके गाउँपालिकाको आगामी नीति तथा कार्यक्रम, योजना तर्जुमा गर्नका लागि तथ्याङ्कीय आधार सृजना गर्ने सन्दर्भमा तयार गरिएको छ । यसले योजना तथा कार्यक्रमको निर्माण कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन जस्ता कुराको लेखाजोखा गर्न मद्दत गर्नेछ ।

यस पाश्वर्चित्र निर्माण गर्नुका मुख्य उद्देश्यहरू निम्नानुसार छन् ।

- काइके गाउँपालिकाको वास्तविक र वस्तुगत सूचना सङ्कलन गरी व्यवस्थापन गर्ने ।
- गाउँभित्र रहेका सेवा सुविधाहरूको बारेमा जानकारी गराउने ।
- गाउँपालिकाको जनसाध्यिक तथा विकासात्मक वस्तुस्थितिको बारेमा जानकारी गराउने ।
- गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्ने मानिसहरूको आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक, शैषिक तथा पेशागत स्थितिको बारेमा जानकारी गराउने ।

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका प्राकृतिक स्रोत, साधन तथा सीपको पहिचान गरी समष्टिगत विवरण प्रस्तुत गर्ने र त्यसको सदुपयोग गराउन । भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक, प्राकृतिक र मानवीय जीवनका हरेक पक्षहरूका वारेमा जानकारी प्राप्त गराउन ।
- गाउँपालिकाको वास्तविक र वस्तुगत सूचना संकलन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ना।
- सूचना माग गर्न आउने निकाय र व्यक्तिलाई सहजरूपले सूचना उपलब्ध गराउन ।
- गाउँपालिकाको भावि योजना तथा कार्यक्रम र नीति निर्माणको कामलाई आधार प्रदान गर्न ।
- गाउँपालिका क्षेत्रको तथ्यांकको आधारमा जिल्ला तथा राष्ट्रियस्तरसम्म सूचनाको उपलब्धता गराई व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउन ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको सम्भावना र समस्याहरूको अवगत गराउन । गाउँपालिकाको भावि योजना तथा कार्यक्रम र नीति निर्माणको कामलाई आधार प्रदान गर्ने र स्थानीय आवश्यकता र स्रोत साधनको विनियोजनको अवस्थाको जानकारी गराउने ।

यस पाश्वर्चित्र निर्माणका उद्देश्यहरूमा सूचनाको व्यवस्थापन गरी आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाका सूचनाहरू लिपिबद्ध गर्ने र प्रयोगमा ल्याउने कुरा निकै महत्वपूर्ण हुन्छ । विकास निर्माणका कार्यसँग सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी स्थानीय मानिसहरूलाई सेवा सुविधा उपलब्ध गराउन पनि यसका सूचनाहरू उपयोगी हुनेछन् ।

१.३ गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र तयारी विधिहरू

गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र तयार गर्नका लागि हालसम्म तयार भएका विभिन्न वस्तुगत विवरणहरूको अध्ययन गर्नुका साथै दिगो विकास लक्ष्यका लक्ष्य तथा सूचकहरूको अध्ययन, जिल्ला सूचना व्यवस्थापन सम्बन्धी दिग्दर्शन र आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा मस्यौदा निर्देशिका आदि सामग्रीहरू अध्ययन गरिएको छ । यसका साथै यस गाउँपालिका क्षेत्रमा रही सामाजिक र राजनीतिक जीवनका विभिन्न क्षेत्रमा लामो समयदेखि काम गरिरहेका विज्ञहरूसँग गरेको परामर्शलाई पनि आधार मानिएको छ । यसरी पाश्वर्चित्र तथा सूचना सङ्कलनको विधि निर्धारण गरेपछि तथ्यांक या सूचना सङ्कलन गर्ने तथा अनुसन्धानात्मक ढङ्गमा त्यसलाई विश्लेषण तथा प्रस्तुतीकरण गर्ने कार्य गरिएको छ ।

पाश्वर्चित्र निर्माणको लागि स्थानीय राजनीतिक दल तथा अन्य सरोकारवाला सामाजिक संघसंस्थाहरूको भेलामा र अन्तरक्रियामा व्यक्त उनीहरूको राय सुभावलाई आधार मानी जनअपेक्षा अनुरूपको ढाँचा अपनाइएको छ । समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया लगायत सामाजिक अध्ययनका विभिन्न विधिहरू अवलम्बन गरिएको छ । तथाङ्क विश्लेषणका क्रममा वर्णनात्मक, तुलनात्मक र विश्लेषणात्मक विधि अपनाइएको छ । यसैगरी जिल्ला तहमा उपलब्ध प्रकाशित तथा अप्रकाशित सूचनाका स्रोतहरू र विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिवेदनहरूको समेत अध्ययन, तुलना र विश्लेषण गरी समग्र गाउँपालिकाको अवस्था भल्क्ने गरी यो पाश्वर्चित्र तयार गरिएका छा ।

पाश्वर्चित्र तयारीको क्रममा के-कस्ता तरिका र साधनहरूको प्रयोग गर्ने, त्यसैलाई अध्ययन विधिमा उल्लेख गरि गाउँ पाश्वर्चित्रका तयारीका विधिहरू निम्नानुसार छन् ।

- पाश्वर्चित्रको प्राथमिक सुचना र स्रोतहरू घरधुरी सर्वेक्षणबाट गरिएको छ ।
- यसमा विषयगत कार्यालय तथा विभिन्न संघसंस्थाहरूबाट उपलब्ध तथांकहरू समावेश गरिएको छ ।
- राष्ट्रिय जनगणना, कृषि गणना, विभिन्न सर्वेक्षण, मानव विकास प्रतिवेदन आदिका नतिजाहरू समावेश गरिएको छ ।
- भौतिक विकास पूर्वाधार, वातावरणीय व्यवस्थापन, सामाजिक विकास, आर्थिक विकास, वित्तीय व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास आदि, नतिजा, सूचकहरू, जोखिम पक्षहरू, कार्यक्रमको पहचान, आदि जस्ता विषयवस्तु समावेश गरिएको छ ।
- डिजिटल तथांक (नक्क म्बतब), स्थलस्वरूप नक्शा, नापी नक्शा, स्थलगत निरीक्षण तथा अन्तर्वर्ता गरी संकलन गरि यस पाश्वर्चित्रमा समावेश गरिएको छ ।

१.४ तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन तथा विश्लेषण

प्राप्त तथ्याङ्कलाई सूचनाको आवश्यकता अनुसार तथ्याङ्क शास्त्रीय विधिद्वारा विश्लेषण गरियो जस अन्तर्गत तथ्याङ्क तथा विवरणलाई विषय क्षेत्रगत, बडागत र सामाजिक संरचनागत (लैंगिक र जातीगत) रूपमा खण्डीकृत गरी प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरिएको छ। पार्श्वचित्र तयारीका लागि मुख्य गरेर प्राथमिक र द्वितीय श्रोतबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ। प्राथमिक श्रोतमा पारिवारिक विवरण सङ्कलन तथा सहभागितामूलक तथ्याङ्क सङ्कलन फारम प्रयोग गरीएको थियो। द्वितीय श्रोतबाट तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि संस्थागत सर्वेक्षण फारम उपयोग गरियो। तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि उपयोग गरिएका फारम अनुसूची-२ मा प्रस्तुत गरिएको छ। संस्थागत तथ्याङ्कको प्रमुख श्रोतहरुमा गाउँकार्यपालिका कार्यालय, जिल्लास्थित विषयगत तथा डिभिजन कार्यालय, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरु, शैक्षिकसंस्था, स्वास्थ्य संस्था, गैसस र समुदायमा आधारित संस्था, वैक तथा वित्तियसंस्था र उक्त कार्यालय, निकाय र संस्थाको अभिलेख तथा प्रतिवेदन र अनुसन्धानमूलक दस्तावेजहरु प्रमुख रूपमा रहेका छन्। निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, स्थानीय सहजकर्ता तथा गणकहरु परिचालन गरी उपलब्ध सर्वेक्षण विधि तथा तत्सम्बन्धी औजार बमोजिम तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो। विश्लेषणबाट प्राप्त सूचनाहरुमध्ये भौगोलिक, भौतिक, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक विवरणलाई भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित स्रोत नक्शा तयार गरियो।

१.५ अध्ययनको क्षेत्र र सीमा

सामान्यतया पार्श्वचित्रको अध्ययन क्षेत्र विस्तृत हुन्छ। त्यसैले यहाँ अध्ययनको उद्देश्यले दर्शाएका विषयवस्तुलाई नै मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिएर अध्ययन, विश्लेषण र प्रस्तुतीकरण गरिएको छ। साधन, स्रोत, समय, लागत र सूचनाको उपलब्धता लगायत अन्य विषयवस्तुको सीमितताका कारणले जुनसुकै अध्ययन पनि प्रभावित भई केही निश्चित सीमाभित्र बाँधिएको हुन्छ। त्यसैगरी यसको अर्को सीमा के हो भने यसले गाउँपालिकाभित्रका सूचनालाई मात्र महत्व दिइनेछ।

काइके गाउँपालीकाको वस्तुगत विवरण संकलन तथा तयार पार्ने क्रममा प्राथामिक सूचनाहरुलाई मुख्य आधार मानिएको छ। प्रथम पक्षबाट उपलब्ध गराईएका सूचना, जानकारी तथा तथ्यांकहरुलाई नै प्रमुख आधार मानिएकाले यसको विश्वसनियता धेरै नै रहन गएको छ। व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता,

स्थलगत अध्ययन आदिबाट अपुग र अस्प्रस्ट सूचनाहरु प्राप्त गरिएकाले संकलित विवरण आँफैमा विशेष प्रकृतिको हुन पुरोको छ । सिमित श्रोत साधनहरुको अधिकतम् प्रयोगका बाबजुत जे जति सूचना तथा तथ्याङ्कहरु प्राप्त भएका छन् यस प्रयोजनका लागि अति नै श्रेयस्कर सिद्ध भएका छन् । आवश्यक देखिएका सबै प्रकारका सूचनाहरु पूर्णरूपमा प्राप्त हुन नसकेको तथा प्रस्तुत अध्ययनको सिमा भित्र प्रारम्भक सूचना संकलन गर्ने कार्यले कम प्राथमिकता पाएका कारणले यथार्थ तथ्याङ्कका लागि बाह्य स्रोतलाई आधार मान्नु पर्ने बाध्यता पनि थियो ।

यस पाश्वचित्र निर्माणका लागी जनगणना २०६८ को प्रतिवेदन, घरधुरी सर्वेक्षण, यस गाउँपालिका समावेश भएका पूर्व गा.वि.स.को अभिलेख, स्थानीय समुदायसँगको छलफल तथा अन्तरक्रियाबाट पनि महत्वपूर्ण तथ्याङ्क प्राप्त, सम्बद्ध सरकारी कार्यालय तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको प्रतिवेदनलाई पनि सूचनाको स्रोत मानिएको छ । तिनका प्रकाशित र अप्रकाशित दुवै प्रकारका प्रतिवेदनहरूको सहयोग लिइएको छ । अध्ययनलाई यथासक्य वस्तुगत बनाउने प्रयास गरिए पनि प्राप्त सूचनाहरूलाई तालिकीकरण र विश्लेषण गर्दा केहि त्रुटी तथा कमजोरीहरूको प्रभाव अज्ञानताबस पर्नसक्ने संभावना नरहला भन्न सकिन्न । तैपनि सिमित स्रोत, साधन तथा समयको बाबजुद यस पाश्वचित्रलाई वस्तुगत र समयपरक बनाउन हरसम्भव प्रयास गरिएको छ ।

१.६ पाश्वचित्रको मस्यौदा तयारी

वस्तुगत तथा संस्थागत तथ्याङ्क सङ्कलन, विश्लेषण, सश्लेषण तथा प्रशोधन पश्चात पाश्वचित्रको प्रारम्भक खाका तयार पारि प्रतिवेदनको प्रमाणीकरणका लागि गाउँपालिकामा पेश गरियो ।

खण्ड २ : परिचय

२.१. गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय राज्यको निर्माणका साथै तिन तहको राज्य प्रणालीको व्यवस्था गरे अनुरूप साविकका स्थानीय निकायहरु स्थानीय तहमा परिणत भएका छन संविधानले स्थानीय तहलाई अधिकार सम्पन्न बनाएको छ, राज्य शक्ति एक ठाउमा केन्द्रित नगरी विभिन्न तह र तप्काबाट प्रयोग गर्ने व्यबस्था भए अनुरूप डोल्पा जिल्लालाई पनि २ नगरपालिका र ६ गाउँपालिका गरी ८ वटा स्थानीय तहहरु गठन भएको छ, ६ वटा गाउँपालिका मध्ये काइके गाउँपालिका डोल्पा जिल्लाको सदरमुकाम दुनैको पुर्वी भेगमा अवस्थित एक सुन्दर र प्राकृतिक श्रोतले सम्पन्न गाउँपालिका हो, यस गाउँपालिकामा साविकका २ गा.वि.स.हरु मिलेर बनेको छ। यस गाउँपालिको क्षेत्रफल २२८.८९ वर्ग कि.मि. र जनसंख्या ४२२६ जना रहेको छ। यस गाउँपालिकालाई भौगोलिक अवस्था र जनसंख्याको अनुपात अनुसार ७ वडामा विभाजन गरिएको छ, यस गाउँपालिको केन्द्र नाम्दोमा रहेको छ। करिव ८५ प्रतिशत बौद्ध धर्मालम्बीहरुको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिकामा मगर, क्षेत्री, ठकुरी, र दलित समुदायको बसोवास रहेको छ। धवलागिरी शृंखलाको दक्षिण, पूर्वमा छार्कताङ गाउँपालिका, पश्चिममा रुकुमको ढोरपाटन नगरपालिका, उत्तरमा शेफोक्सुण्डो गाउँपालिका, र डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका, दक्षिणमा ठुलिभेरि नगरपालिका रहेको छ। गाउँपालिका अन्तर्गत साविकका दुइवटा गा.वि.स.हरु शहरतारा र लावन गा.वि.स. पर्दछ। ९, ९ वडा रहेको यि गा.वि.स. अन्तर्गत पर्ने गाउँहरुलाई मिलाएर अहिले ७ वटा वडाहरु रहेका छन्। साविकको शहरतारा गा.वि.स. का ९ वडाहरुलाई ४ वटा वडाहरु विभाजन गरिएको छ। जस अन्तर्गत वडा नं. १ मा ताचिन र कोला गाउँ, वडा नं. २ मा शहरतारा र सामलितिङ, वडा नं. ३ मा गुम्बातरा, गुफा, रुख, र ताराकोट, वडा नं. ४ मा टुप्पातारा र रिवा गाउँहरु पर्दछन्। त्यसै गरि साविकको लावन गा.वि.स. का ९ वडाहरुलाई ३ वटा वडाहरु विभाजन गरिएको छ। जस अन्तर्गत वडा नं. ५ खानि गाउँ, खानि गुम्बा, बैजिबारा, सरिबा, व्याँस गाउँहरु, वडा नं. ६ बन्ठाडा आधा, व्यासगाड र धारापानि, वडा नं. ७ मा बन्ठाडा आधा, धारापानि र लावन गाउँहरु रहेका छन्।

यस क्षेत्रको बोलिने काइके भाषा लोपन्मुख भाषाको रूपमा रहेकोले यस पालिकामा बोलिने काइके भाषाको नामबाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको हो। साविकका गा.वि.स.अनुसार गाउँपालिकाको वडा विभाजन तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

२.२ भौगोलिक अवस्था

काइके गाँउपालिकाको क्षेत्रफल २२८.८९ वर्ग कि.मि.छ । यो गाँउपालिका ० डिग्री देखि ८१ डिग्री सम्मको भिरालोपना भएको पहाडी खुला उपत्यका र खोँच, खोलाको चौडाई खुला समतल र मध्यम भिरालोपनको भौगोलिक स्वरूप भएको माथिल्लो क्षेत्र धेरै भिरालो दक्षिणी भाग पहाडी मोहडा रहेको छ । समुन्द्री सतह देखि न्यूतम २३४० मिटर र अधिकतम ६००० मिटर उचाइ रहेको छ । यो गाँउपालिकाको केन्द्र नामदो २५४० मिटरको उचाइमा रहेको छ । डोल्पा

भौगोलिक अवस्था:	पहाडै पहाड तर कहि कतै ५ प्रतिशत समथर रहेको छ
क्षेत्रफल:	२२८.८९ वर्ग कि.मि.
कृषियोग्य जमिन	४९.८२५२८ वर्ग कि.मि.
वनजंगल क्षेत्र	१३८.९४८३ वर्ग कि.मि.
समुद्र सतहदेखिको उचाई	न्यूतम २३४० मिटर र अधिकतम ६००० मिटर

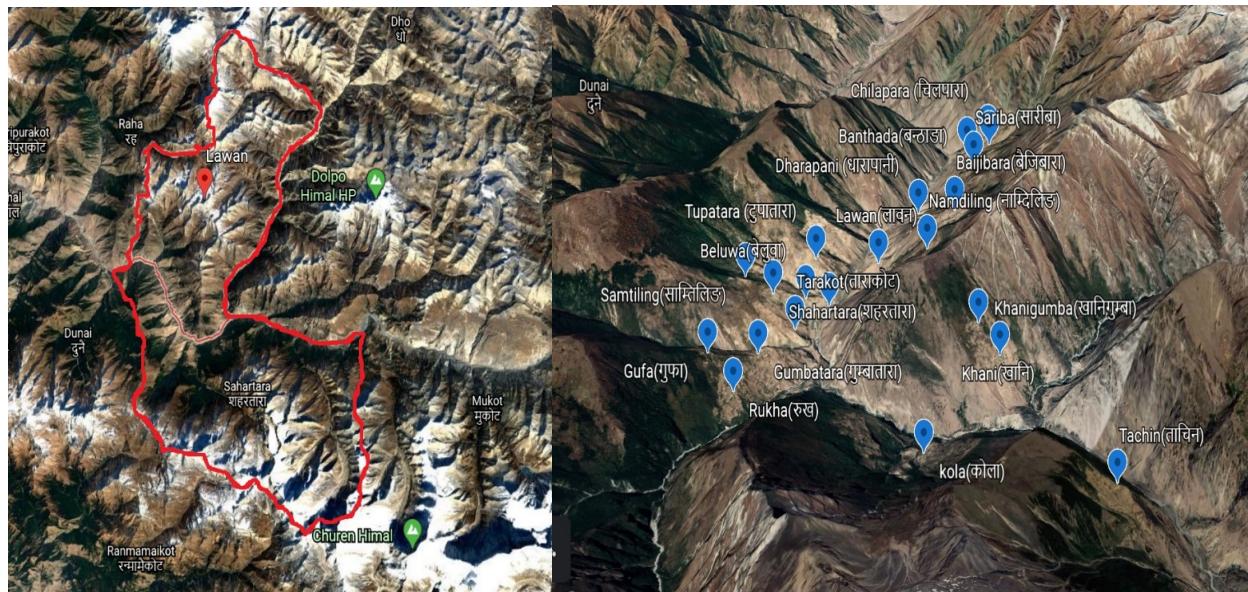
नक्शा १: नेपालको नक्शा

स्रोत: नागरिक नेटवर्क

नक्षा १: डोल्पा जिल्लाका स्थानिय तहहरु

नक्षा २: काइके गाउँपालिका

नक्षा ३: गुगलम्यापमा काइके गाउँपालिका

स्रोत: गुगल

२.३: जैविक विविधता

काइके गाउँपालिका क्षेत्रमा ठण्डा समशितोष्ण हावापानी र लेकाली हावापानी पाईन्छ । वनस्पतिहरूमा सल्ला, देवदार, भोजपत्र, धुपि, आदी मुख्य वनस्पतिहरू रहेका छन् । यहा विभिन्न प्रजातिका स्तनधारी जीवहरू जस्तै बदेल, चितुवा, बन बिरालो, मृग, सेतो बादर र लंगुर जस्ता जनावरहरू रहेको जानकारी पाइयो त्यसैगरी घस्तने जातका प्राणीमा सर्प, छेपारो, साल्घारे, मौसुली, बढी पाइन्छन् । त्यस्तै परेवा, जुरेली, काग, भँगेरो, कालिज, ढुकुर, डाँफे, चाखुरा, कालिज, बन कुखुरा लगायत अन्य प्रजातिका पंक्षीहरूको वासोवास रहेको छ । साथै यी क्षेत्रहरू कुनै पनि राष्ट्रिय निकुञ्ज, बन्यजन्तु आरक्ष तथा संरक्षित क्षेत्रहरू भित्र पर्दैनन् । यस क्षेत्रको तापक्रम गर्मिमा २०-२५ डिग्रि सेल्सेस र हिउँदमा ० डिग्रि सेल्सेस भन्दा तल हुन्छ ।

२.४: राजनैतिक विभाजन

यो गाउँपालिका साविकका शहरतारा र लावन गाउँ विकास समितिहरूलाई समावेश गरी काइके गाउँपालिका २०७३ फागुन २७ गते स्थानीय तहहरूको पुर्नसंरचना हुँदा विधिवत रूपमा स्थापना भएको हो । यो गाउँपालिका ७ वटा वडाहरूमा विभाजन गरिएको छ । साविकको शहरतारा गाउँ विकास समितिको ९ वटा वडाहरूलाई ४ वटा वडाहरू १,२, ३ र ४ मा र साविकको लावन गाउँ विकास समितिका ९ वटा वडाहरूलाई ३ वटा वडाहरू ५, ६ र ७ मा पुर्नसंरचना गरिएको छ । प्रदेशिक चुनाव क्षेत्रको हिसाबले डोल्पालाई दुइ वटा क्षेत्रमा विभाजित भएको छ, र काइके गाउँपालिका क्षेत्र नं. १ मा पर्दछ ।

२.५: पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्त्विक)

काइके गाउँपालिका प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक रूपले पनि धनि रहेको छ । पौराणिक गुम्बाहरू, धेचेन पल्ली, सादुहि गुम्बा तथा सादुहि तिर्थस्थल, तान्सा टिका गुम्बा, साम्तिलिङ्ग गुम्बा, रिवो वाल्वार, व्यास ऋषि तपोभूमि, महत्वपूर्ण धार्मिक तथा सांस्कृतिक पर्यटकीय स्थलहरू रहेका छन् । प्राकृतिक रूपमा पुथा हिमाल, क्याकोचेन हिमाल, क्याकोचेन ताल, व्यास हिमाल, स्वरचुड खोला, पुतादेउ हिमाल, स्वरचुड ताल, जंगला हिमाल, तातोपानि, पर्यटकीय स्थलहरू रहेका छन् ।

२.६. वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

काइके गाउँपालिकाको वर्तमान भू-उपयोगलाई हेर्दा सबैभन्दा बढी १३८.९४८३ वर्ग कि.मि क्षेत्रफल बन तथा चरन क्षेत्रले ओगटेको छ भने औषत वर्षा २७० मि.मि.रहेकाले कृषि क्षेत्रमा खासै उन्नती भएको छैन । आकासे पानिको भर, परम्परागत कृषि प्रणालि, सिचांइको सुविधा

नभएकोले गर्दा कृषि उत्पादनमा खासै आस लागदो नभए पनि घाँसे क्षेत्र, भाँडी वुट्यानका कारण विभिन्न खाले जडिवुटीको महत्व रहेको छ ।

२.७ सांस्कृतिक विविधता (भाषा, कला, तथा संस्कृति)

काइके गाउँपालिका कला, भाषा, र संस्कृतिका हिसाबले डोल्पा जिल्लामा निकै महत्व बोकेको गाउँपालिका हो । संस्कृतिको हिसाबले गाउँपालिका तराली मगर संस्कृति र बौद्ध संस्कृति बाहुल्य रहेको छ भने यसका आलावा बोन संस्कृति र धार्मिकाङ्किको मष्टो संस्कृति पनि रहेको छ । यस गाँउपालिकामा वसोवास गर्ने बहुसंख्यक ८०% जातजातिहरु बौद्ध धर्म मान्ने गर्दछन् भने यसको साथै हिन्दु र बोन धर्मालम्बिहरु पनि यस गाँउपालिकामा रहेका छन् । बौद्ध, हिन्दु र बोन धर्मालम्बिहरुका आ-आफ्नै किसिमका धार्मिक तथा सांस्कृतिक परम्परा रहेका छन् । याचा, केजा, छैगो, रुड, रुडमा, आदि बहुसंख्यकले मानिने चाडपर्वहरु हुन भने टुम्जोय, केजा, कोरच्याड र ल्होसार बोन धर्मालम्बिहरुका चाडपर्वहरु हुन । यसको अलावा हिन्दु धर्मालम्बिहरुले विजया दशमी, तिहार, हरितालिका तिज, माघे संक्रान्ति, श्रावन पूर्णिमा, भाद्र पूर्णिमा चाडपर्वहरु मनाउने गर्दछन् । यस पालिका भित्र बोलिने काइके भाषा संसार मै दुर्लभ भाषा हो । काइके देवि/परिको भाषाका रूपमा मानिन्छ । यसको अलावा गाउँपालिका भित्र पोइके र दलितहरुले नेपाली भाषा पनि बोल्ने गर्दछन् ।

२.७.१ भाषा

काइके गाउँपालिका मा विशेष तीन वटा भाषाहरु बोल्ने गर्दछन् । ति मध्य पाइके बहुसंख्यक ले बोल्ने भाषा हो भने त्यस पछी काइके र नेपाली हो । काइके गाँउपालिकमा बोल्ने काइके भाषा संसार मै दुर्लभ भाषा हो । यो नेपाली मा बोलिने भाषाहरु अन्तर्गत लोपन्मुख भाषाको सुचिमा समावेश भएको पाइन्छ ।

२.७.१.१ काइके भाषाको उत्पत्ति बारेको किम्बदन्ति

परापूर्व कालमा जुम्लामा ठकुरीवशंका राजाहरुले राज्य गर्दथे । कुनै समय शत्रुले आक्रमण गन्यो । शत्रुले अचानक आक्रमण गरेकोले जुम्लाको हार भयो । त्युसै पश्चात त्यहाँका राज परिवार भागदौडमा परे । राज परिवार भागेर डोल्पाको रल्लि भन्ने ठाउँमा आएर बसे । शत्रुहरु त्यहाँ पनि आए र त्याण राजाको शत्रुहरुले त्यहाँ पनि बस्न दिएको थिएन र त्यहाँ आएर सबै राजपरिवारका सदस्यहरुलाई खतम पारे तर राज परिवारका एउटा गर्भवती राजपुतरमणी भने त्यहाँबाट भाग्न सफल भइन । राजपुतरमणी भागेको सुझ्को पाए पछी केहि शैनिक जवानहरु उनलाई पनि सिध्याउने धेयका साथ उनको पिछा गर्दै आए,

गर्भवती महिला अधीअधी र शैनिक जवानहरु पछीपछी गर्दै भाग्ने क्रममा ति महिला व्यास गाडमा आएकी थियो । त्यस समयमा व्यास र भैरबी नदिको सङ्गमस्थलमा एउटा राजाको राजधानी थियो । त्यहाँ पुगे पछि ति राजपुतरमणीले बिन्ती भाउ गरी बचाउन भनि शरण मागे पछि त्यहाँका राजाले ति राजपुतरमणीलाई आफ्नो एउटा कोठामा लुकाएर बाहिर ढोकामा कुखुरा काटेर रगत छेरे राखे । केही छण पछी शैनिक जवानहरु पनि त्यहाँ पुगे र गर्भवती महिला बारे सोधे, र उनिहरुले नदेखेको भने तर पनि ति शैनिक जवानहरुलाई विश्वास लागेन र सम्पूर्ण घर खोज तल्लास गर्ने पछी केहि दिन पछी शैनिक जवान हरु राज पुतरमणी को खोज गर्दै व्यासी गाड राज्यमा पुगे । शैनिक जवानहरुले गर्भवती राजपुतरमणी बारे सोधी खोजी गरे तर राजाले आफुले नदेखेको र थाहा नभएको जनकारी दिए । तर शैनिक जवानहरुलाई भने राजाको भनाइमा विश्वास गरेको थिएन र राजदरबार खनतलासिको लागी अनुरोध गरे । राजाले पनि खान तलासको लागी आदेश दिए, तर एउटा शर्त राख्दै, सबै कोठाहरु खोज्न सक्ने भए पनि एउटा कोठामा खोज्न नपाइने शर्त राखेको थियो । सबै घर खोज्न चाही खोज तर त्यो एउटा कोठामा राजाको आफ्नो सुत्करी छोरी छिन त्यो कोठा नखोज्नु होला भनि राजाबाट आदेश भएको थियो । त्यस पछी शैनिक जवानहरुले सबै कोठाहरु खोजे तर कहि भेटाएनन अनि त्यो कोठामा राजाको छोरी नै छिन भन्ने कुरा पनि शंका लागेको थियो र फेरी खोजी निति गर्न थाले । राजाले राजपुतरणिलाई बचाउनको निम्ति भुटो कसम ‘सत्य धरोधर्म मेरो बंशकै नाश’ त्यस कोठामा मेरै छोरी, नउत्याए हेर्नुस भनि ढोका वरिपरिको रगत देखाउदै, कसम खाएको थियो । राजाले त्यसरी कसम नै खाए पछि भने, शैनिक जवानहरुले राजालाई विश्वाश गर्दै शैनिक जवानहरु त्यहाँ बाट फर्के ।

त्यस पछी ति राजपुतरणिलाई व्यास राजाले त्यहाँ सुरक्षाको हिसाबले राख्नु उचित ठानेन र त्यहाँबाट माथी अन्त कतै गएर बस्नको निम्ती सुझाएको थिए । राजाको सल्लाह र सुझाव बमोजिम ति राजपुतरणी गर्भवती घुम्दै फिर्दै तिचुरोड़ क्षेत्रको अहिलेको ताराकोटको चोडवा भन्ने ठाउँमा आएर बसेकी थिइन ।

पछी समय बित्दै जाँदा उनको कोखबाट एउटा सुन्दर पुत्र पैदा भएको थियो र छोराको नाम गर्भे राखिन । अनि खेती किसान गर्न गाइ बस्तु पाल्दै जिवन गुजरा चलाउदै थियो । बिस्तारै छोरा हुकिने क्रममा गवाला जाने भैसकेको थियो । छोरालाई गाइबस्तु चराउन पठाउने गर्दथियो । गाइबस्तु चराउने क्रममा गर्भेले आजभोलिको गुम्बातारा भनिने ठाउँ लगेर चराउने गर्दथियो । त्यहाँ एउटा दुधको पोखरी पनि थियो । त्यहि दुधको पोखरीमा सधै सात वटी परीहरु आइ स्नान गरेर जान्थियो । यही कुरा उनको आमा भन्छु भन्दा गर्भेले सधै विर्सन्थ्यो । एकदिन उनले गोजीमा ढुङ्गा हालेर फर्केछ । साँझ सुत्दा खेरी ढुङ्गा खसेछ र

आमाले सङ्गा गर्दै सोधेछ, मैले पाले हुक्काए मलाई ढुङ्गा हान्त ल्याएको हो यो भनेर प्रश्न गर्दा गर्भेले आफैले सधैं परीहरु नुहाएको देखेको त्यहि भन्त लाई सधैं विसिरहेकोले सम्भाउन ढुङ्गा हालेरे ल्याएको भनि आमालाई बुझाउँछन् ।

त्यस पछी आमाले सबै भन्दा अन्तिम परीलाई उड्न नपाउदै गोरुको पुछछरले आफ्नो हात काटेर रगत छन् भनेछ । गर्भेले पनि आमाको सुभाव अनुसार सधैं भैं त्यहाँ गएर सबै भन्दा अन्तिमको परीलाई रगत छ्यापेछ र परी उड्न सकेनछ । बेलुका त्यही परीलाई आफुसँग घर लिएर आएछ । यो देखेर उस्को आमा खुशी भएछ तर परी भने चुपचाप थियो, बोल्दैनथ्यो । यसरि गर्भे र उस्को आमाले परीलाई बोल्न अनेक उपाय गरे तर परी भने बोल्दैनथ्या । केहि नलागे पछि आमा र छोराले कुखुरा काटेर पूजा गर्दा ‘तैखेनान्’ जसको अर्थ के गरेको भन्ने बुझिन्छ । यानिकि के गरेको भने यसरि काइके परी भगवान स्वरूपबाट बोलेको ‘लाइके’ भगवानको भाषा पछि अपभ्रसंबाट ‘काइके’ रहन गयो । विवाह पछी गर्भे र उक्त परीको तीन छोराहरु जन्मेको रहेछन् । पहिलो छोराको नाम कोए जस अर्थ खुशी भन्ने आउछ पहिलो सन्तान भएकोले खुशी ल्याएको, दोस्रो छोराको नाम जय भनेको सुन्दर र कान्छो को नाम धिड या निकी मनले नचाहेको अर्थ आउँछ । तिन छोराहरु हुर्के पछि जेठा छोरा जय ले भोट तिरबाट बुहारी ल्याए र रोकाय मगरहरु भए, कोय ले औउल तिरबाट मैया ल्याइ बुढामगरहरु भए र गिडले रुकुमको सुर्जा भन्ने ठाँउबाट मगर्नी बुहारी ल्याइ घर्ती मगरहरु भए । तीन भाइहरु ठुलो भए पछी कुटुम्बको समस्या परेको थियो र तीन भाइ कुटुम्बको खोजीमा तीन दिशा तिर लागे । जेठा ठाँगेको लेक काटेर दक्षिण तिर गएर मगर्नी केटी लिएर घर फर्के । माहिला उत्तर भोटतिर लागे र भोटेनी लिएर आए । कान्छा पश्चिमतिर लागे र ठकुर्नी ल्याएर आए । यि तिनै जना फर्के पछी धुमाधमका विवाह भयो । यि तीन जनालाई वैवाहिक सम्बन्धमा कुटुम्बको समस्या हुने देखेर तिनै दाजुभाइहरु मिलेर आपसमा थरगोत्रको परिवर्तन गरे । थर परिवर्तन पश्चात जेठा ‘रोकाया’, माहिला ‘घर्ती’ र कान्छा ‘बुढा’ भए । यस पछी तीन दाजु भाइहरु बिच सन्तानहरु आपसमा बिहेबारी चल्यो र भाषा पनि काइके नै रहयो ।

२.७.१. भेषभुषा र गर-गहना

काइके गाउँपालिका भित्र भेष-भुषा कुरा गर्दा महिलाहरुले विशेष गरि लुड्गी, चोली र पटुका लगाउँदछन् । टाउकोतिर बर्को र पछ्यौरी ओढ्ने गर्दछन् । विशेष चाड-पर्वहरुमा रमाला र दुर्साइ लुड्गी परम्परागत बस्त्र लगाउने गर्दछन् । दउरा-सुरुवाल, कम्मरमा बाक्लो-पटुका, जुवारी-कोट, ढाका-टोपी र काने-टोपी

आदि यहाँका पुरुषहरुको मौलिक भेषभुषा हो । तर आजभोलि विशेष चाड-पर्वहरुमा बेला र केहि पुरुषहरुले बाहेक प्राय सबै जनाले चाहिँ बजारीया लुगा जस्तै-सर्ट, पेन्ट, स्वीटर, भेष्ट आदि पनि लगाएको पाइन्छ । गर-गहना पनि आफ्नै किसिमको रहेको पाइन्छ । महिलाहरु घाँटीमा मुगाको माला (युरु), तिरौली (तिलौरी), चौकी (चन्द्र हारा), धुप (बाला), तुथो-माला, सिक्का-माला (रेजी) आदि लगाउने गर्दछन् । त्यसैगरी कानमा ‘तारिका’ (चाँदिको-टप) ‘मन्ता’ (चेप्टे-सुन), रिङ, र नाकमा सुनको फुली आदि लगाउँछन् ।

२.७.३ काइके गाउँपालिकामा मनाउने चाडपर्वहरु

काइके गाउँपालिकामा विभिन्न समयमा विविध चाडपर्वहरु मनाउने गर्दछन् । बौद्ध धर्मालम्बिहरुले बौद्ध धर्म संगै प्रकृती पुजा गर्ने गरेको पाइन्छ । बौद्ध, हिन्दु र बोन धर्मालम्बिहरुका आ-आफ्नै किसिमका धार्मिक तथा सांस्कृतिक परम्परा रहेका छन् । याचा, केजा, छैगो, रुड, रुडमा, आदि बहुसंख्यकले मानिने चाडपर्वहरु हुन भने दुम्जोय, केजा, कोरच्याड र ल्होसार बोन धर्मालम्बिहरुका चाडपर्वहरु हुन । यसको अलावा हिन्दु धर्मालम्बिहरुले विजया दशमी, तिहार, हरितालिका तिज, माघे संक्रान्ति, श्रावन पूर्णिमा, भाद्र पूर्णिमा चाडपर्वहरु मनाउने गर्दछन् । काइके गाउँपालिकामा याचा, केजा, छैगो, रुड, र रुड आदि विशेष महत्वपूर्ण चाडपर्वहरु हुन ।

चाडपर्वको बारिक पात्रो

क्र.स.	चाडपर्वको नाम	चाडपर्व पर्ने महिना
१.	याचा	बैशाखको पहिलो हप्ता(लामा पात्रो अनुसार)
२.	केजा	बैशाखको दोस्रो हप्ता(लामा पात्रो अनुसार)
३.	साउने संक्रान्ति	साउन १ गते (नेपाली पात्रो अनुसार)
४.	साउन पूर्णि	साउन महिना
५.	भाद्र पूर्णि	भदौ महिना
६.	माघे संक्रान्ति	माघ १ गते (नेपाली पात्रो अनुसार)
७.	छैगो (नयाँ वर्ष)	पौष वा माघ १ गते (लामा पात्रो अनुसार)
८.	रुड	पौष वा माघ ८ देखि ११ गते (लामा पात्रो अनुसार)
९.	रुडमा	चैत्र (लामा पात्रो अनुसार)

८.	टुम्जोय	फाल्नुन (लामा पात्रो अनुसार)
९.	दशै, तिहार	असोज वा कार्तिक (नेपाली पात्रो अनुसार)

२.७.३ गाउँपालिका भित्र नाच्ने रैथाने नाचहरू

काइके गाउँपालिका साँस्कृतिक रूपमा विशिष्ट छ। यस क्षेत्रमा आफ्नै छहै विशिष्ट खालको मौलिक नाँचहरू पनि रहेका छन्।

१. बा छ्याम/गुम्चा (पौष वा माघमा हुने मुख्य चाड रुडको नाचिने मौलिक नाँच)
२. च्योकोर (लामाहरूले नाँच्ने विशेष प्रकारको नाँच)
३. मुखौटा नाँच (लामाहरूले नाँच्ने विशेष प्रकारको नाँच)
४. पैसारु नाच (विवाहको बेलामा नाचिने नाँच)

२.८ धर्म

काइके गाउँपालिका भित्रका बासिन्दाहरूले बौद्ध, हिन्दु र बोन धर्म मान्ने गर्दछन्। तर बहुसंख्याले बौद्ध लामा धर्ममा विश्वास गर्दछन् यसका साथै बैजिबारा गाउँमा भने बोन बौद्ध धर्म पनि मान्दै आइरहेको छ। यसका आलावा दलित समुदाय, क्षत्रि, ठकुरिहरूले हिन्दु धर्म पनि मान्ने गर्दछन्। यसको आलावा प्रकृति पुजा पनि गर्ने गरेको पाइन्छ। काइके गाउँपालिकाका समुदायहरूले जगतको राजा भनि च्योहोपतालाई मान्दछन् र काइके गाउँपालिका भित्र मनाउने विभिन्न चाडपर्वहरू च्योहोपता संग जोडिएका छन्। च्योहोपताको आँगन वा च्योहोपता ताङ्ग्रा भनि पुता हिमश्रेखलामा पर्ने पुथा रलेसेरलाई विशेष महत्वका रूपमा मानिन्छ। यस बारे एउटा कथन/मिथक छ कि जब च्योहोपताको आँगनका हिउँ परिलन्छ तब यो दुनियाँ नै सखाप हुन्छ भन्ने मान्यता पनि रहेको छ। यसरी पृथिव्यको विनाश नै त्यहि प्रकृति संग गाँसेर अर्थाईएको छ जुन पति प्रकृतिसंग जगतलाई जोडेर हेर्ने यो कथन/मिथकबाट बुझिन्छ। यसको आलावा खडेरी पर्दा, शहरतारामा - तानुमाको पुजा गरि वर्षाको वर मारने, गुम्बातारमा - छो फ्यारका र स्वोरचुडमा, बैजिबारामा पनि देउराली पूजाआजा गरेर वर्षाको वर मारन लयागत कुराहरूले गाँउपालिकाका समुदायहरू प्रकृति पुजक पनि हुन् भन्ने बुझिन्छ।

२.८.१ बौद्ध लामा धर्म

काइके गाउँपालिकामा बहुसंख्यक समुदाय बौद्ध धर्मालम्बि रहेका छन् । यहाँका बासिन्दाहरु जन्म देखि मृत्यु सम्मका हरेक संस्कारहरू बौद्ध लामा धर्मको परम्परा अनुसार हुने गर्दछन् । यस पालिकामा बौद्ध लामा धर्म (महायान अन्तर्गत) निङमापा र कर्गुपा सम्प्रदायका छन् । १२ औं सताब्दि र तेहो शताब्दि तिर तिब्बतबाट बौद्ध लामाहरु धर्म प्रचारको लागि तिचुरोड अर्थात् काइके गाउँपालिकामा आएको इतिहास पाइन्छ । जस अनुसार लमा धार छ्योछ्यो सादुल क्षेत्र, कर्गु लामा नापोजुम्नेको कार्य क्षेत्र गुम्बातारा क्षेत्र परेको थियो । साथै फेसेनको लामाको कार्य क्षेत्र कोला परेको थियो । यिनै लामाहरुको प्रभावबाट बौद्ध लामा धर्मको विजारोपण भएको तथ्य पाइन्छ ।

२.८.२ हिन्दु धर्म र मष्टो संस्कृति(धामि भाँकि)

काइके गाउँपालिकामा हिन्दु धर्म भनेर हिन्दु धर्मका सबै चाडपर्वहरू नमाने पनि हिन्दु धर्मको केहि प्रभावहरु परेको भेटिन्छ । दशैं, तिहार, अलि छिडू फुटू रूपमा शहरतारा, तुप्पातारा, तारकोट, बैजिबारा, बन्ठाडा, आदि गाउँहरूमा कुखुराको बलि दिएर साधारण हिसाबले दशैं, तिहार मान्ने गरेको पाईन्छ । यि हिन्दु चाडको प्रभाव विशेष गरि दलित, क्षत्रि र ठकुरि समुदायहरुमा भेटिन्छ । काइके गाउँपालिकामा यद्यपी लामा बुद्ध धर्म र बैजिबारामा बोन धर्म माने पनि, यस भेगका क्षेत्रका मानिसहरु धामीभाँकीलाई पनि विस्वास गर्दछन् । यहाँका हिन्दुहरु सनातन हिन्दु धर्म भन्दा पनि मष्टो संस्कृति(धामि भाँकि) मान्ने गर्दछन् । जस अनुसार शहरतारा, टुप्पातारा, लाउन, धारापानी, र बन्ठाडामा धामीभाँकीहरु पनि रहेको छ । साउन र भदौ पुर्णिमामा यस पालिकाका धामीभाँकीहरु तिर्थको लागी विभिन्न ठाउँहरूमा जाने पनि गर्दछन् भने धामीभाँकीहरुलाई मनाउन बली तथा बोका चडाउने पनि गर्दछन् । त्यसै गरी छल गाउँको मस्टा भवानीको दर्शन गर्न पनि गाउँपालिकाका केहि समुदायहरु जाने गर्दछन् । विरामी पर्दा, भुत प्रेत लाग्दा वा आफ्नो भविस्यको ग्रहदशा हेर्न पनि धामीभाँकीकोमा जाने गर्दछन् ।

२.८.३ बोन धर्म

बौद्ध, हिन्दु धर्म र मष्टो संस्कृति(धामि भाँकि) आलावा काइके गाउँपालिकामा बोन धर्मालम्बिहरु पनि रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको वडा नं. ५ को बैजिबारामा बोन धर्मालम्बिहरु पनि रहेका छन् । यस गाउँमा बोन धर्मालम्बिहरुको पवित्र धार्मिक तिर्थस्थल रिवो वाल्वार पनि रहेको छ । परापूर्व कालमा करिब १३ औं सताब्दि तिर बोन लामा मेल्हा आएर यस गाउँमा बोन धर्मको विजारोपण गरेको भन्ने तथ्य पाइन्छ ।

खण्ड ३: जनसंख्याको अवस्था

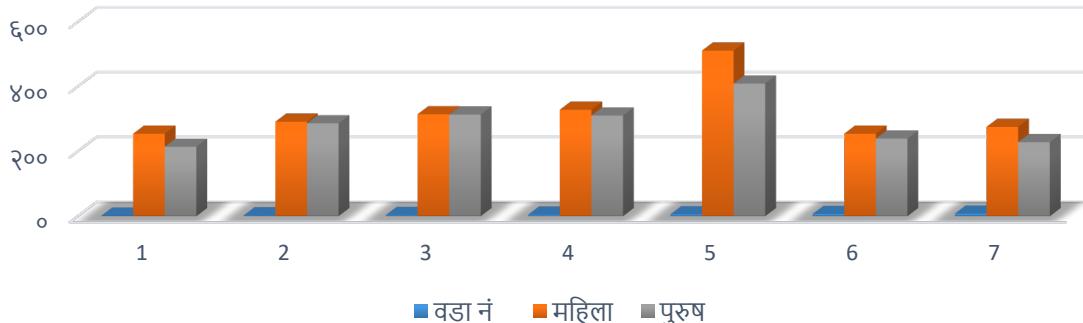
३.१ : वडाअनुसार घरधुरी तथा जनसंख्या विवरण

यस गाउँपालिकाका ७ वटै वडाहरूको जम्मा ८६० घरधुरी संख्या रहेका छन् । जस मध्ये वडा न.५ मा सबैभन्दा धेरै १८० घरधुरी रहेका छन् भने सबैभन्दा कम वडा न.६ मा १०१ छन् । यसै गरी क्रमशः कम देखि धेरैमा वडा न.७ मा १०२, वडा न.२ मा १०८, वडा न.१ मा १११, वडा न.४ मा १२८, वडा न.३ मा १३० घरधुरी रहेका छन् जसलाई स्तम्भ चित्रमा निलो रंगको संकेतमा देखाईएको छ । यसै गरी जनसंख्यामा सबैभन्दा धेरै वडा न.५ मा ९२१, जसमा ४०६ पुरुष र ५११ महिला रहेका छन् भने सबैभन्दा कम वडा न.१ मा ४६८ जसमा २१४ पुरुष र २५४ महिला रहेका छन् । उल्लेखित जनसंख्यालाई स्तम्भ चित्रमा रातो रंगको संकेतमा पुरुष र खैरो रंगको संकेतमा महिलालाई देखाईएको छ ।

वडा न.	घरधुरी	पुरुष	महिला	जम्मा
१	१११	२१४	२५४	४६८
२	१०८	२८६	२११	५७७
३	१३०	३१३	३१४	६२७
४	१२८	३१०	३२८	६३८
५	१८०	४०६	५११	९२१
६	१०१	२३९	२५४	४९२
७	१०२	२२८	२७५	५०३
जम्मा	८६०	१९९६	२२२७	४२२६

श्रोत : घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

काइके गाउँपालिकाको जनसंख्या स्थिती

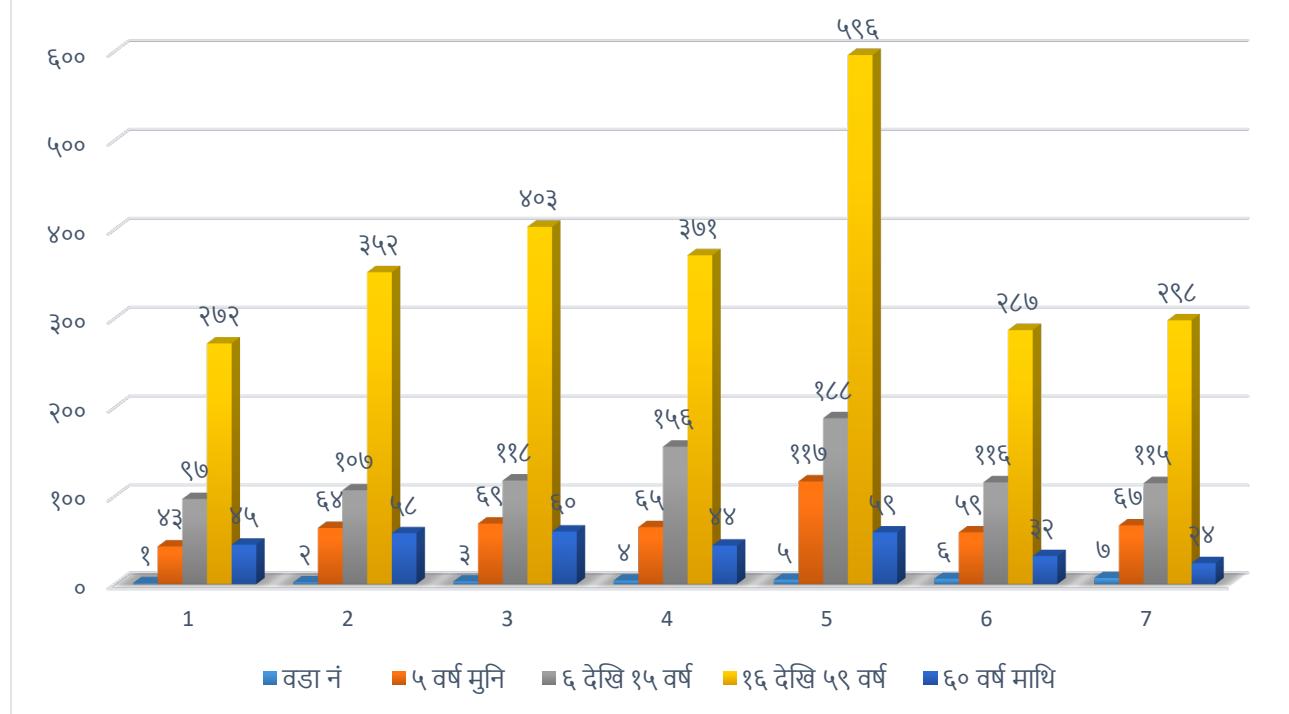
३.२ : उमेरको आधारमा जनसंख्याको विवरण

काइके गाउँपालिकामा उमेरको आधारमा जनसंख्याको विवरणलाई विश्लेषण गर्दा, सबैभन्दा धेरै जनसंख्या १६ देखि ५९ वर्ष सम्मका र सबैभन्दा कम ६० वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या ४८४ रहेको छ। यसै गरि ६ देखि १५ सम्मका ८९७, र ५ वर्ष मुनिको जनसंख्या ४८४ रहेका छन्। उमेरका आधारमा जनसंख्याको विवरण तालिकामा देखाइएको छ।

वडा न.	५ वर्ष भन्दा मुनि	६ - १५ वर्ष	१६ - ५९ वर्ष	६० भन्दा माथी
१	४३	९७	२७२	४५
२	६४	१०७	३५२	५८
३	६९	११८	४०३	६०
४	६५	१५६	३७१	४४
५	११७	१८८	५९६	५९
६	५९	११६	२८७	३२
७	६७	११५	२९८	२४
जम्मा	४८४	८९७	२५७९	३२२

स्रोत: घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

उमेरको अनुसार जनसंख्या वितरण

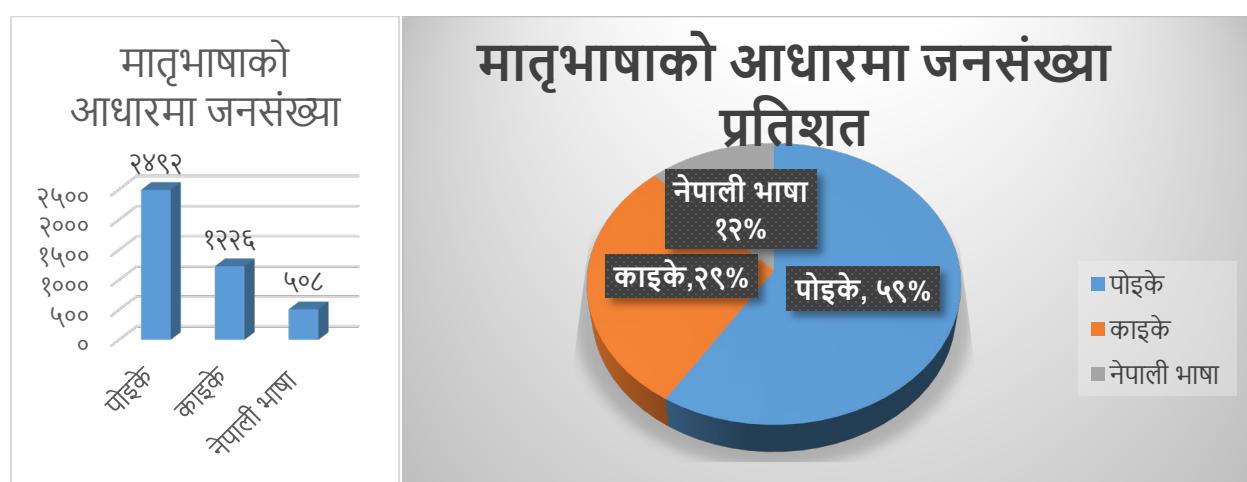

३.३ : मातृभाषाको आधारमा घरधुरीको विवरण

यस गाँउपालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजाति हरुले बोल्ने मातृभाषाहरुको विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा धेरै मगर पोइके मातृभाषा, त्यस पछि मगर काइके र नेपाली भएको पाइयो जसलाई घरधुरीको आधारमा तल देखाइएको छ ।

क्र.स.	मातृभाषा	जनसंख्या	प्रतिशत
१	पोइके भाषा	२४९२	५८.९७%
२	काइके भाषा	१२२६	२९.०१%
३	नेपाली भाषा	५०८	१२.०२%
जम्मा		४२२६	१०० %

स्रोत: घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

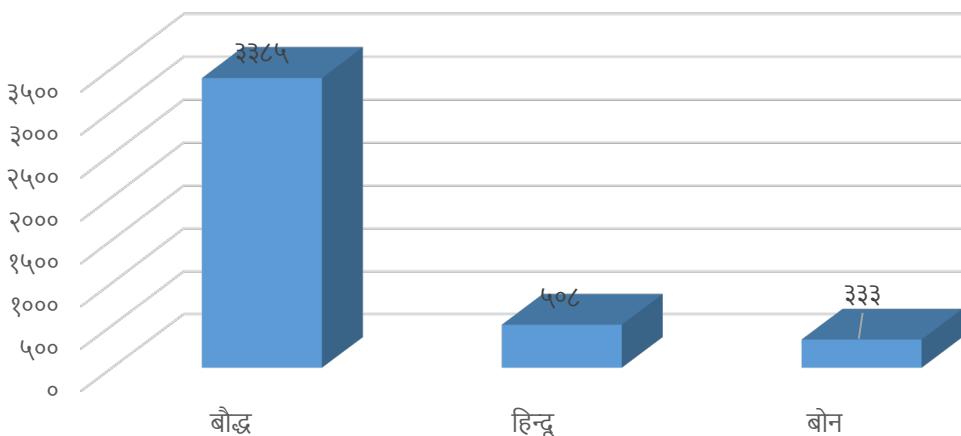
३.४: धर्मको आधारमा जनसंख्याको विवरण

यस गाँउपालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजाति हरुले मान्ने धर्म हरुको विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा धेरै बौद्ध धर्म मान्ने ८०% , हिन्दु धर्म मान्ने १२% र बोन धर्म मान्ने ७% भएका पाइयो जसलाई तल देखाइएको छ ।

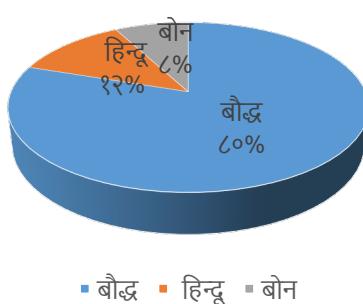
क्र.सं.	धर्म	जनसंख्या	प्रतिशत
१	बौद्ध	३३८५	८०.०९%
२	हिन्दु	५०८	१२.०९%
३	बोन	३३३	७.८९%
जम्मा		४२२६	१००%

श्रोत : घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

धर्मको आधारमा जनसंख्या वितरण

धर्मको आधारमा जनसंख्या वितरण प्रतिशत

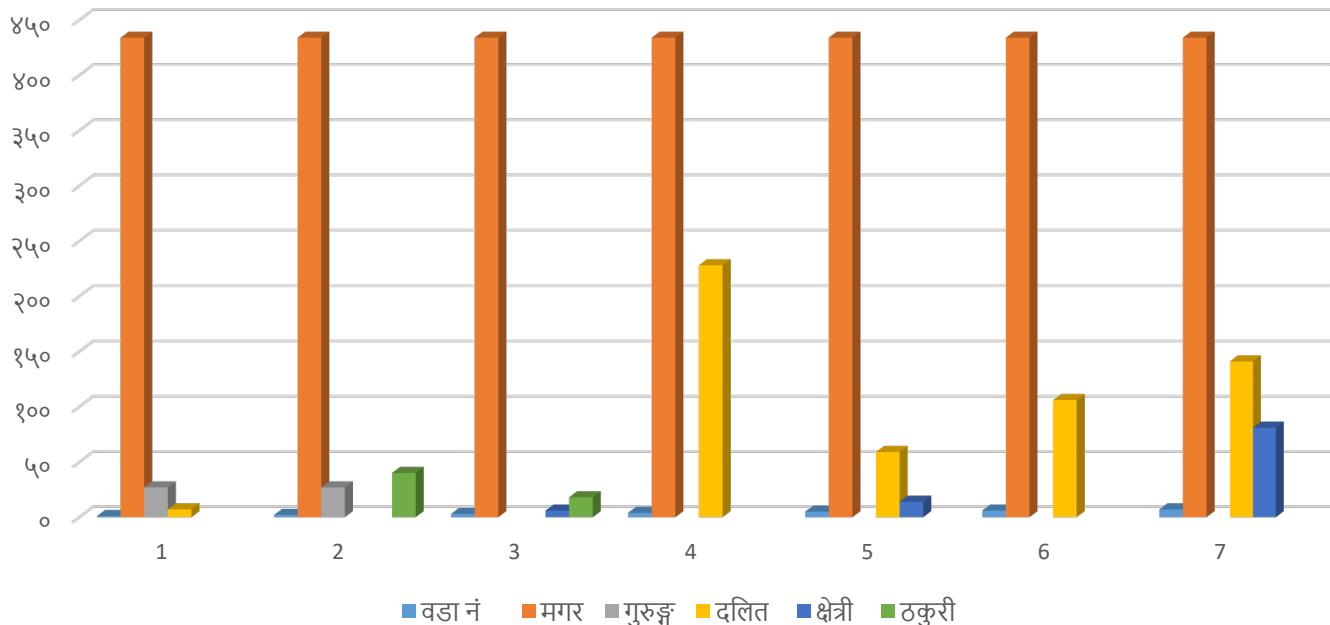
३.५ : बसोबास गर्ने जातजातीहरुको विवरण

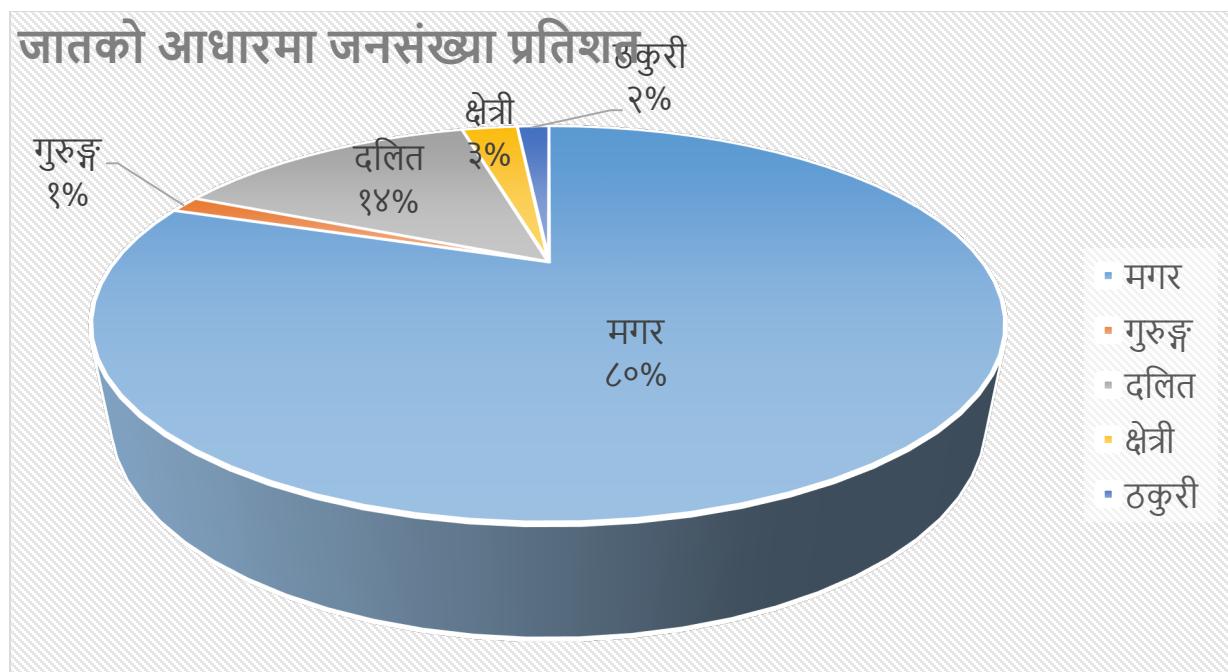
काइके गाँउपालिकाका बसोबास गर्ने जातजातीहरुको विवरण हर्ने मगर, क्षेत्री, ठकुरी र दलित रहेका छन्। जस मध्ये सबैभन्दा बढी मगर ८०%, त्यस पछि क्रमस, दलित १४%, क्षेत्री ३%, ठकुरी २% र सबै भन्दा थारै गुरुङ १% भएको देखियो जसलाई तल देखाईएको छ।

वडा नं.	मगर	गुरुङ	दलित	क्षेत्री	ठकुरी	जम्मा
१	४३४	२७	७	-	-	४६८
२	६०३	-	-	६	१८	६२७
३	५३७	-	-	-	४०	५७७
४	४१०	-	२२८	-	-	६३८
५	८४८	-	५९	१४	-	९२९
६	३८६	-	१०६	-	-	४९२
७	२८१	-	१४१	८१	-	५०३
जम्मा	३४९९	२७	५४९	१०१	५८	४२२६

श्रोत : घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

जातको आधारमा जनसंख्या

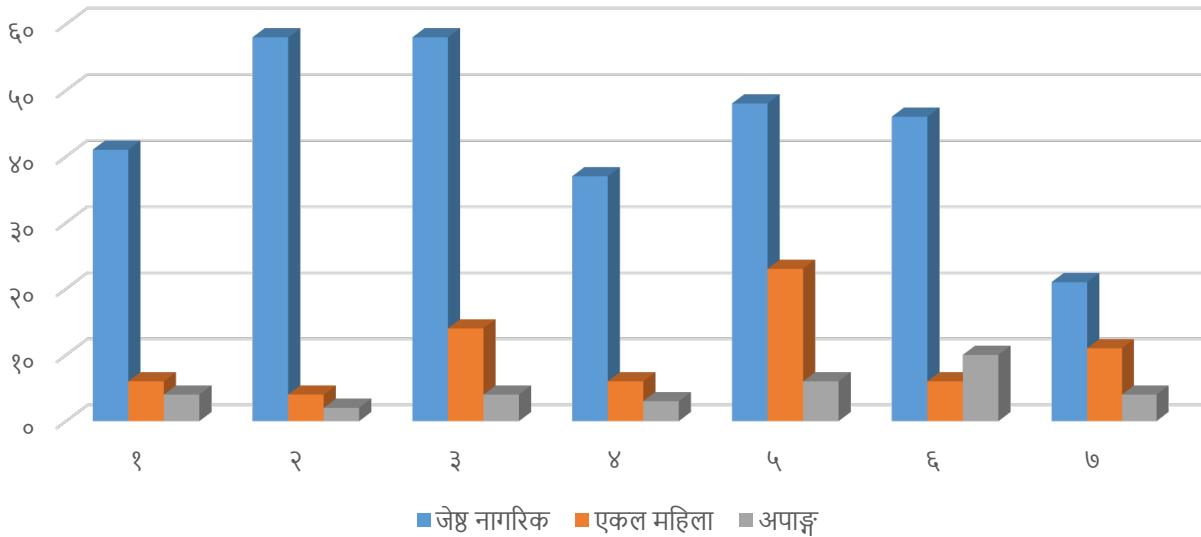
३.६ : जेष्ठ नागरिक, एकल महिला र अपाङ्गहरुको विवरण

काइके गाँउपालिकामा घरधुरी सर्वेक्षण २०७७ का आधारमा जेष्ठ नागरिक, एकल महिला र अपाङ्गहरुको विवरण वडा अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिको विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

विवरण	जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको वडा अनुसार								जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	
जेष्ठ नागरिक	४१	५८	५८	३७	४८	४६	२१		
एकल महिला	६	४	१४	६	२३	६	११		
अपाङ्ग	४	२	४	३	६	१०	४		

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

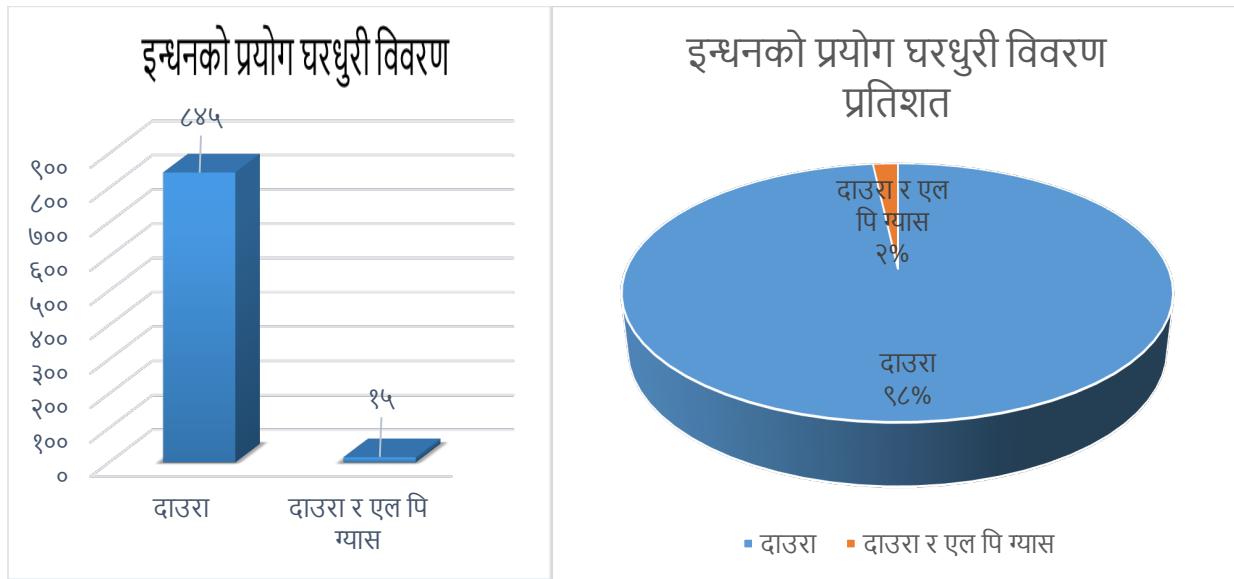
वडा अनुसार जेष्ठ नागरिक, एकल महिला र अपाङ्गको जनसंख्या

३.७: इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

काइके गाँउपालिकाको घरधुरि सर्वेक्षण तथा तथ्यांडक संकलन २०७७ का अनुसार इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवारको विश्लेषण गर्दा सो गाँउपालिकामा जंगल धेरै र पहाडी भुभागका कारण दाउराको प्रयोग गर्ने सत प्रतिशत १००% घरपरिवार रहेका छन् भने केहि घरपरिवारले हतारको बेला एल पि. ग्यासको प्रयोग गरेको पाइयो । तल खाना पकाउन इन्धनको प्रयोग सम्बन्धि विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	घरधुरि	प्रतिशत
१	दाउरा	८४५	९८.२५
२	दाउरा र एल.पि.ग्यास	१५	१.७५
	जम्मा	८६०	१००%

३.८ : शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

डोल्पा जिल्ला खुल्ला दिशा मुक्तक्षेत्र घोषणा भएको राष्ट्रिय रूपमा प्रतिवेदन उल्लेख छ, जसका बाफ्नुद यस काइके गाँउपालिकाको घरधुरि सर्वेक्षण २०७७ अनुसार शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवारको तथ्यांकलाई हेर्दा गाँउपालिका भित्र सबै घरपरिवारहरूले शौचालय प्रयोग भएको पाइयो ।

३.९ : छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी प्रतिशतमा

गाँउपालिकामा रहेका निजी आवासहरूको घरहरूको संरचना हेर्दा गाँउपालिकामा ढुगां, माटो, काठबाट निर्मित, र ढुगां, माटो, काठले छाएका छन भने केहि निजी आवासहरू भने टिनले छाएका पनि छन ।

खण्ड ४ : सामाजिक विकास तथा सेवाको अवस्था

यस समुह अन्तर्गत गाउँपालिकाको विद्यमान शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानि र सरसफाई संगै सामाजिक बिषयहरु समावेश गरिएको छ ।

४.१ शिक्षा

४.१.१ साक्षरता अवस्था

गाउँपालिकाको साक्षरताको अवस्था विश्लेषण गर्न ५ वर्ष माथि उमेरको तथ्याङ्कलाई आधार मान्नुपर्नेमा साक्षरताको तथ्याङ्कसङ्कलन गर्दा ५ वर्ष उमेर समुहका नछुटिटएको कारण सबै उमेर समुहको साक्षरताको अवस्था सङ्कलन भएको छ । प्राप्त विवरण अनुसार गाउँपालिकामा ३१६२

जनसंख्या निरक्षर छन् । यो संख्यामा २१३४ जना भने ६ वर्षमुनिका मात्र छन् । निरक्षरताको यो प्रतिशत १६ दशमलव १५ हुन आउँछ । यस हिसाबले पालिकाका ८३ दशमलव ८५ प्रतिशत जनता साक्षर छन् । साक्षरताभित्र साक्षर मात्रैको प्रतिशत २४.०५, माध्यमिक तह उत्तीर्ण गर्नेहरु २५.६२ तथा एसएलसीमाथिको प्रतिशत ३४ दशमलव १८ रहेको छ । गाउँपालिकाको साक्षरताको अवस्था तालिका नं. २० मा दिइएको छ ।

तालिका नं. २० साक्षरताको अवस्था

बडा नं.	निरक्षर	साक्षर	नि. माध्यामिक तह	एसएलसी माथि	जम्मा
१.	२१३	१९७	७	१०	
२.	२२६	२५६	१९	१२	
३.	२७०	२७१	१६	१३	
४.	२५०	२५१	२०	१२	
५.	३४५	२९१	१५	२४	
६.	२००	११०	२०	१५	
७.	१७९	२०५	८	१०	
जम्मा	१६८३	१५७८	८५	९६	

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७७

४.२ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

गाउँपालिकाभित्र जम्मा १४ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु छन् । पालिकाभित्र जम्मा १४ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु छन् । ती मध्ये १ वटा मात्र माध्यामिक विद्यालय, ४ वटा विद्यालयहरुमा ३ र बाँकि १० वटामा कक्षा ८ सम्म सञ्चालन भइरहेका विद्यालय छन् । सञ्चालित कक्षाको आधारमा विद्यालय विवरण तालिका नं. २२ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. २२: सञ्चालन भएका कक्षा अनुसार विद्यालय विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	तह	सञ्चालित कक्षा	हालको ठेगाना	वडा नं.
१	देवेश्वरि आ.वि	आधारभूत	१-५	ताचिन	१
२	सिता आ.वि	आधारभूत	१-५	कोला	१
३	अरनिको मा.वि	माध्यमिक	१-१०	शहरतारा	२
४	तान्सा गुम्बा आ.वि	आधारभूत	१-५	गुम्बातारा	३
५	शितला आ.वि	आधारभूत	१-३	रुख	३
६	सगरमाथा आ.वि	आधारभूत	१-५	ताराकोट	३
७	सुन्दरे शेर्पा आ.वि	आधारभूत	१-५	टुप्पातारा	४
८	पुथादेव आ.वि	आधारभूत	१-३	रिवा	४
९	शहिद गगांलाल आ.वि	आधारभूत	१-५	खानि	५
१०	भेरि नि.मा.वि	नि.मा.वि	१-८	बैजिबारा	५
११	वेद व्यास आ.वि	आधारभूत	१-३	व्यासि	५
१२	भक्ति थापा आ.वि	आधारभूत	१-५	बन्ठाडा	६
१३	बाल कल्याण आ.वि	आधारभूत	१-३	धारापानि	७
१४	मुनाल आ.वि	आधारभूत	१-५	लावन	७

४.३ शैक्षिक तथा विद्यालयको भौतिक अवस्था

पालिकाभित्र जम्मा १४ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु छन्। ती मध्ये १ वटा मात्र माध्यमिक विद्यालय,

४ वटा विद्यालयहरुमा ३ र बाँकि १० वटामा कक्षा ८ सम्म सञ्चालन भइरहेका विद्यालय छन्।

पालिकाभित्रका शैक्षिक तथा विद्यालयको भौतिक अवस्था निम्न तालिका नं. २२ मा दिइएको छ।

विद्यालयको नाम	वडा नं.	भवन कच्च्व/ पक्कि	पुस्तकाल य छ/छैन	डेस्क/बे न्वको क्षमता		कम्पाउण्ड वालको किसिम	शैचाल य	खानेपा नी

					खेल मैदा न		छ/छैन	सुविधा छ/छैन
देवेश्वरि आ.वि	१	कच्ची	छैन		छ	तारवार		
सिता आ.वि	१	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
अरनिको मा.वि	२	कच्ची			छ	पर्खाल	छ	
तान्सा गुम्बा आ.वि	३	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
शितला आ.वि		कच्ची	छैन		छ	पर्खाल		
सगरमाथा आ.वि	३	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
सुन्दरे शेर्पा आ.वि	४	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
पुथादेव आ.वि	४	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
शहिद गगांलाल आ.वि	५	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
भेरि आ.वि	५	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
वेद व्यास आ.वि	५	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
भक्ति थापा आ.वि	६	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
बाल कल्याण आ.वि	७	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	
मुनाल आ.वि	७	कच्ची	छैन		छ	पर्खाल	छ	

स्रोत प्राथमिक सर्वेक्षण

४.४ विद्यालयहरुको तहगत विद्यार्थी विवरण

पालिकाभित्र जम्मा १४ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु छन् । पछिल्लो समयमा विद्यालय तहलाई आधारभूत तह र माध्यामिक तह भनी २ प्रकारमा वर्गीकरण गरिएको भए पनि विद्यालयगत अभिलेखमा भने प्रावि, निमावि, मावि तथा उमावि तह भनी विद्यार्थी संख्याको अभिलेख राख्ने गरिएको छ । यसैगरी

पालिकाभित्रका १४ वटा सामुदायिक बिद्यालयमा जना शिक्षकहरु कार्यरत रहेको जिल्ला शिक्षा कार्यालयको अभिलेखमा देखिन्छ । उक्त शिक्षक संख्यमा ६३ जना महिला तथा १३९ जना पुरुष छन् । बिद्यालयगत र उमेरगत बिद्यार्थीको संख्या तालिका नं. २४ मा दिइएको छ

विद्यालयको नाम		पूर्व प्राथमिक			आधारभूत			माध्यामिक			
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	
देवेश्वरि आ.वि		२	५	७	८	७	१५				
सिता आ.वि		४	६	१०	८	१२	२०				
अरनिको मा.वि		१३	१५	२८	२८	४९	७७	४	८	१२	
तान्सा गुम्बा आ.वि		६	८	१४	१३	१६	२९				
शितला आ.वि					४	११	१५				
सगरमाथा आ.वि											
सुन्दरे शेर्पा आ.वि		५	७	१२	१८	३०	३८				
पुथादेव आ.वि		७	८	१५	७	१३	२०				
शाहिद गगांलाल आ.वि											
भेरि आ.वि		१२	१८	३०	१०	१७	२७				
वेद व्यास आ.वि		७	८	१५	७	८	१५				

भक्ति थापा आ.वि											
बाल कल्याण आ.वि		४	४	८	५	७	१२				
मुनाल आ.वि		४	५	९	६	७	१३				

४.२ स्वास्थ्य

४.२.१ गाउँपालिका रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको पहुँचका हिसावले काइके गाउँपालिकाको अवस्था सन्तोषजनक मान्न सकिने आधारहरु सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्कले देखाउदैन । स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधारको दृष्टिकोणले स्थानीय तहमै प्राथमिक स्वास्थ्य सुविधा प्राप्त गर्न सहज रूपले पाउन सकेको छैन ।

तालिका ३९: विद्यमान स्वास्थ्य पूर्वाधार तथा सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	कार्यलयको नाम	भवन भएको स्थान	भवनको प्रकार	वडा नं.
१.	गुम्बातारा स्वास्थ्य चौकि	नाम्दो	कच्चि टिनले छाएको	२
२.	कोला उप-स्वास्थ्य चौकि	कोला	कच्चि टिनले छाएका	१
३.	गुम्बातारा उप-स्वास्थ्य चौकि	गुम्बातारा	कच्चि टिनले छाएका	३
४.	शहरतारा उप-स्वास्थ्य चौकि	शहरतारा	कच्चि टिनले छाएका	२
५.	टुपातारा उप-स्वास्थ्य चौकि	टुपातारा	कच्चि टिनले छाएका	४
६.	बन्ठाडा स्वास्थ्य चौकि	बन्ठाडा	कच्चि टिनले छाएका	६
७.	लावन उप-स्वास्थ्य चौकि	लावन	कच्चि टिनले छाएका	७

४.२.२ विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

काइके गाँउपालिकाको स्वास्थ्य सेवाहरु गुम्बातारा स्वास्थ्य चौकि, नाम्दो र बन्ठाडा स्वास्थ्य चौकि बन्ठाडाबाट लिने गरेका छन् । शहरतारामा १ आयुर्वेद अस्पताल रहेको छ । वडा नं. १,२,३,८ ४ मा ४ वटा स्वास्थ्य चौकि स्वास्थ्य चौकि भवनहरु निर्माण भएको छ, तर त्यहाँ अहिले सम्म स्वास्थ्यकर्मी नभएको अवस्था छ ।

क्र. सं.	स्वास्थ्य सेवा	संख्या
१.	आयुर्वेद अस्पताल	१
२.	स्वास्थ्य चौकी	२
३.	उप-स्वास्थ्य चौकी	४

तालिका ४०: स्वास्थ्य जनशक्ति को विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नं.	हे.अ.	अहेव	अनमि	ल्याव टेक्निसियन	अन्य
गुम्बातारा स्वास्थ्य चौकी, नाम्दो	२	१	२	२	-	-
बन्ठाडा स्वास्थ्य चौकी, बन्ठाडा	६	१	२	२	-	-
शहरतारा आयुर्वेद अस्पताल, शहरतारा						

४.२.३ प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरण

काइके गाउँपालिकामा विशेष गरी भाडा पखाला, ज्वरो, ग्याष्ट्रिक, रुधा खोकी, दम तथा प्रेसर जस्ता सरुवा तथा दीर्घ रोगहरु लाग्ने गरेको छ । बसोवास गर्ने परिवारहरुका सदस्यहरुमा देखा परेका प्रमुख रोगका प्रकारलाई तालिका ४४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४४: गाउँपालिकामा देखिने प्रमुख रोगहरु

क्र. सं.	रोगको नाम	क्र. स.	रोगको नाम
१.	भाडा पखाला	१९.	सुगर
२.	ज्वरो	२०.	प्रेसर
३.	एलर्जी चिलाउने रोग	२१.	पेट सम्बन्धी रोग
४.	घाउ खटिरा	२२.	दम

५.	वाथ	२३.	युरिक एसिड
६.	स्वास प्रस्वास	२४.	निमोनिया
७.	र्यास्टिक	२५.	थाईराइड
८.	ढाडको दुखाई	२६.	नशा सम्बन्धी
९.	खुट्टा बाउडिने	२७.	महिलाको पाठेघर सम्बन्धी
१०.	हाड जोर्नी	२८.	हडडी खिर्झने
११.	ट्रन्सिल	२९.	जनाई खटिरा
१२.	रुधाखोकी	३०.	जन्डीस
१३.	टाउको दुख्ले	३१.	भाईरल इन्फेक्सन
१४.	फडगल इन्फेक्सन	३२.	चिकेन पक्स (ठेउला)
१५.	आँखा इन्फेक्सन आँखा पाक्ने	३३.	दम
१६.	टि. बि.	३४.	
१७.	जुका इन्फेक्सन		
१८.	दांत सम्बन्धी		

स्रोत: स्वास्थ्य शाखा, काइके गाउँपालिका २०७७

४.३ खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानी तथा सरसफाई स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष सरोकार रहेको विषय हो । स्वस्थ जीवन जिउनका लागि यी तत्वको निकै महत्व रहेको हुन्छ र यस बारेमा सचेत पनि रहनु पर्दछ । खानेपानीले मानिसको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्ने गर्दछ तसर्थ खानेपानी सफा तथा शुद्ध हुन आवश्यक छ, र यसको साथसाथै सरसफाईमा पनि त्यतिकै जानकारी राख्नु पर्दछ ।

४.३.१ खानेपानीको स्रोतको विवरण

काइके गाउँपालिकामा खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा व्यतिगत, सामुदायिक र सार्वजनिक धारा रहेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा सार्वजनिक धारा र व्यक्तिगत धारा प्रयोग गर्ने घरधुरीसङ्ख्या

क्रमशः ३५७ र (२९.३ प्रतिशत) रहेको छ । त्यसैगरी व्यक्तिगत धारा प्रयोग गर्ने घरधुरीसङ्ख्या १०४१ (प्रतिशत) रहेका छन् । खानेपानीका अन्य स्रोतहरूमा मुलको पानी, कुवा र नदी रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिका ४८ मा देखाइएको छ ।

तालिका ४८: खानेपानी स्रोतको विवरण

क्र.सं.	विवरण	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	प्रतिशत
१.	सार्वजनिक धारा	५	१	४	६	३	२	४		
२.	व्यक्तिगत धारा	१११	१०	१३०	-	१०७	-	-		
३.	कुवा/पँधेरो	२	२	४	४	६	३	४		
जम्मा										

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

४.४ खेलकुद तथा क्रिडास्थल

खेलकुद र मनोरन्जन स्वास्थ्य जिवनको लागि आवश्यकीय विषयहरु हुन् । तर नेपालको ग्रामिण तथा शहरी क्षेत्रमा यस्तो खालको जमिनहरु यथेष्ट रूपले राखेको पाइदैन । ढोल्पा भौगोलिक हिसाबले जमिनको फैलावट र जमिन प्रयाप्त भए पनि खुला जमिनको प्रबन्ध र उपयोग गरेको पाइदैन । त्यसै गरि काइके गाउँपालिकामा पनि भिरालो जमिनमा बस्तिहरु भएको हुदाँ खासै ठुलो खेल मैदानहरु छैन । वडा तथा गाउँस्तरमा सानो विद्यालयको खेल मैदान बाहेक अन्य खेल मैदानहरु छैन ।

४.५ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाको विवरण

काइके गाउँपालिका भित्र रहेका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाको विवरण

४.६.१ NGOको विवरण

सि.न	NGOको नाम	रहेको स्थान सम्पर्क न	उद्देश्य/कार्य क्षेत्र	कैफियत
१				

२					
३					

श्रोत: काइके गा.पा.को कार्यालय, २०७७

४.६.२ INGO हरुको विवरण

सि.नं.	INGOको नाम	रहेको स्थान (ठेगाना)	उद्देश्य / कार्य क्षेत्र	सहयोगी दातृ निकाय	कैफियत
१	KADs				
२	SEDA-Nepal				
३	WASH				

स्रोत: काइके गा.पा.को कार्यालय, २०७७

५.१.१ गाउँपालिकामा रहेका युवा क्लबहरुको विवरण

गाउँपालिकामा रहेका युवा क्लबहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	युवा क्लबको नाम	बडा नं.
१.	सादुइ युवा क्लब	१
२.	माउण्ट पुथा युवा क्लब	३
३.	मिलन युवा क्लब	२
४.	बांगे युवा क्लब	४
५.	आमा चोलामु युवा क्लब	३
६.	हिउँचुलि युवा क्लब	५

७.	नेछेन रिवोवाल्वार युवा क्लब	५
८.	व्यास ऋषि नावरपानि युवा क्लब	६
९.	मिलिजुलि समाज सेवा युवा क्लब	७
१०.	कैलाश युवा क्लब	७

स्रोत: घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

खण्ड ५ : आर्थिक अवस्था

५.१ कृषि

नेपाल कृषि प्रधान देश हो । त्यसै गरि काइके गाउँपालिकाको सत प्रतिसत जनसंख्या कृषि पेशामा आधारित छ । यस गाउँ पालिकामा मुख्य बालीहरूमा सिमि, चिनो, मकै, फापर, आलु, गहुँ, जौ, उवा, कागिनो, मार्से, कोदो, बांगो, तोरी आदी रहेका छन् । जस मध्य सबै भन्दा धेरै सिमि, चिनो चामल र गहुँ खेती गरिन्छ । काइके गाउँ पालिका उच्च पहाडी तथा हिमाली क्षेत्र भएकोले यस क्षेत्रमा वर्ष भरी एक बाली मात्र लगाउन सकिन्छ । भिरालो क्षेत्रमा चिनो, फापर, गहुँ, लगाउने गरिन्छ भने समथर र बेसिंगमा कोदो लगाउने गरिन्छ ।

५.१.१ मुख्य बालिहरूको कृषि पात्रो

यस पालिकामा सिचांइ तथा उच्च पाहाडि जलबायु भएकोले गर्दा एक बालि चक्रिय कृषि प्रणालि रहेको छ । त्यसै अनुसारको मुख्य बालिहरूको कृषि पात्रो देहाएको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.स.	बालि	लगाउने समय	भित्रयाउने समय
१.	चिनो	बैशाख	भदौ/असोज
२.	मकै	बैशाख	असोज
३.	कोदो	चैत्र	कार्तिक
४.	सिमि	बैशाख-असार	असोज
५.	फापर	असार	कार्तिक
६.	मिठे फापर	साउन	असोज
७.	गहुँ	फागुन	साउन
८.	आलु	बैशाख	कार्तिक

५.१.२ कृषिबाट औसत आम्दानी विवरण

गाँउपालिकाको जम्मा वार्षिक आम्दानी १ अरब ८२ करोड २९ लाख २५ हजार देखिएको छ । घरधुरी सर्भेक्षणबाट प्राप्त विवरण अनुसार सबैभन्दा बढी आम्दानी वडा नं. ६ को रहेको छ भने सबैभन्दा कम आम्दानी वडा नं. वडा नं. ७ को रहेको छ । प्रति परिवार आम्दानीको दृष्टिले सबैभन्दा बढी आय वडा नं. ५ का बासिन्दाको छ । यस वडाका परिवारको प्रतिवर्ष आम्दानी ११ लाखभन्दा बढी छ भने प्रतिव्यक्ति आयको दृष्टिले हेर्दा सबैभन्दा कम आय वडा नं. ३ का बासिन्दाको छ । यस वडाका बासिन्दाको प्रति परिवार आम्दानी करीव ७ लाख २० हजार रहेको छ । प्रति व्यक्ति आम्दानीको दृष्टिले भने सबैभन्दा बढी

प्रतिव्यक्ति आम्दानी वडा नं. २ का बासिन्दाको छ भने सबैभन्दा कम आम्दानी वडा नं. ४ का बासिन्दाको छ । उक्त आम्दानी कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रबाट हुने कूल आय, नोकरी, पेन्सन, वैदेशिक रोजगारी, उच्चोग, व्यापार तथा व्यवसाय, मजदुरी तथा अन्य क्षेत्रबाट प्राप्त भएको आय समेत समावेश गरिएको छ । वडागत रूपमा जम्मा वार्षिक आय, प्रति परिवार आय तथा प्रति व्यक्ति आयको विवरण तालिका नं. १० मा दिइएको छ ।

तालिका नं. १० वडागत औसत आम्दानी विवरण

वडा नं.	१ लाख भन्दा कम आम्दानि घरधुरि	१- २ लाख आम्दानि भएका घरधुरि	३- ५ आम्दानि भएका घरधुरि	५ आम्दानि भएका घरधुरि
१.	४	५०	३६	२०
२.	३	६०	३५	१०
३.	६	७४	५०	१०
४.	४०	६०	२१	७
५.	४०	५०	७०	२५
६.	३०	४५	१६	१०
७.	४०	३९	२०	३
जम्मा	१६३	३७८	२४८	८५

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७७

५.१.४ विपन्नता स्तरीकरण

वडा अनुसार अति गरिब, गरिब, मध्यम र सम्पन्न गरी भागमा विपन्नता स्तरीकरण गरिएको छ । यस गाउँपालिकामा कूल घरपरिवारको १०.४६ प्रतिशत घरधुरी अति गरिब भएको पाईन्छ । त्यस्तै गरिब १३.२६ प्रतिशत, मध्यम घरपरिवार ६७.२० प्रतिशत र सम्पन्न घरपरिवार ९.०६ प्रतिशत रहेको छ । वडा अनुसार अति गरिब प्रतिशत वडा नं ७ मा सबैभन्दा र सबैभन्दा कम वडा नं. २ मा रहेको छ । तलको तालिकामा वडा अनुसार विपन्नता स्तरीकण विवरणलाई देखाइएको छ ।

वडा नं.	विपन्नता स्तरीकण			
	अतिगरिब	गरिब	मध्यम	सम्पन्न
१	१०	२०	७१	१०
२	३	५	८५	१५
३	५	१५	१००	१०
४	३०	२०	७०	८
५	१५	२३	१२२	१५
६	१४	१६	६७	१०
७	१३	१५	६३	१०
जम्मा	१०	११४	५७८	७८

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७७

४.१.५ खाद्यान्त सुरक्षा/आफ्नो कृषि उत्पादनले खान पुग्ने नपुग्ने अवस्था

गाँउपालिकामा खाद्य सुरक्षाको अवस्था सकारात्मक देखिएँदैन। पालिकाका दुईतिहाई भन्दा बढी परिवारलाई ६ महिनाभन्दा कम मात्र आफ्नो उत्पादनले खान पुग्छ। करीब २१.३९ प्रतिशत परिवारलाई तीन महिना भन्दा कम, ३६.९८ प्रतिशतलाई ३ देखि ६ महिनासम्म मात्र, ३३.४ प्रतिशत परिवारलाई ९ महिनासम्म र ८.२ प्रतिशतलाई मात्र १२ महिना खान पुग्ने अवस्था सर्वेक्षणबाट देखिन्छ। वडागत रूपमा खाद्य सुरक्षाको अवस्था तालिका नं. १२ मा दिइएको छ।

वडा नं.	३ महिना भन्दा कम	३ देखि ६ महिनासम्म	७ देखि १२ महिनासम्म	१२ महिना वा सोभन्दा माथि	जम्मा
१	१०	५०	४१	१०	१११
२	५	५०	४३	१०	१०८
३	२०	५०	५०	१०	१३०
४	६०	२०	४०	८	१२८
५	२०	८५	६३	१२	१८०
६	३५	२९	२५	९	१०९
७	३४	२९	२९	१०	१०२
जम्मा	१८४	३१३	२८८	६९	८६०
प्रतिशत	२१.३९	३६.९८	३३.४९	८.०२	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७७

५.१.६ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

गाँउपालिका क्षेत्रमा व्यवसायिक भन्दा परम्परागत बालीको बाहुल्यता देखिन्छ । तरकारी बाली लगाइएको क्षेत्रफल भन्दा अन्नबाली लगाइएको क्षेत्रफल धेरै बढी छ । अन्नबाली तर्फ चिनो, फापर, सिमि मकै, आलु, कोदो तथा गहुँको खेति उल्लेख्य रूपमा भएको छ । अन्न बाली पछि फलफूल खेति बढी लगाइएको देखिन्छ । यसैगरी दलहन, तेलहन जस्ता बाली पनि पालिका भित्र लगाइने र उत्पादन पनि पर्याप्त हुने सर्वेक्षणबाट देखिएको छ । कृषि उत्पादनसँग सम्बन्धित विवरण तालिका नं. १४ मा दिइएको छ । तालिका नं. १४ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

उत्पादन विवरण	बालि उत्पादन विवरण वडा अनुसार मुरि						
	१	२	३	४	५	६	७
चिनो	९००	१०००	९००	९००	१२००	४९८	६००
फापर	११००	८००	१०००	६००	१५००	६००	५००
सिमि	५००	१०००	१०००	९००	३००	२००	४००
मकै	७०	३००	४००	३००	२००	१००	१००
आलु	८००	३००	३७०	२००	८००	३००	२००
कोदो	-	७००	५००	१५०	१००	२००	२५०
गहुँ	७०	५०	७०	८०	२००	७००	२००
तेलहन(बाँगो, तोरि)	५	१००	१००	७०	५०	-	-
फलफूल(स्याउ, आरु, ओखर)	५०	९०	८०	७०	७०	७०	८०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

५.१.७ पशुपन्थी संख्या

गाउँपालिकाका बासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि भएकोले कृषिको परिपूरकको रूपमा रहेको पशुपालन पनि साथसाथै गरिएको देखिन्छ । पालिकाका सबै वडाहरुमा सबै प्रकारका पशुहरु पालिएको छ । पालिकाभित्र पालिएका पशुहरुमा गाई, गोरु, घोडा, खच्चर, खसी, बाख्खा, र कुखुरा पालिएको देखिन्छ । पालिकाभित्र पालिएका पशुहरुको संख्या तालिका नं १५ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. १५ गाउँपालिका भित्रका पशुपन्थीको संख्या

वडा नं.	गाई/गोरु	घोडा/खच्चर	खसी/बाखा/भेडा	कुखुरा	याक/चौरी
१	३१०	१४०	३००	५००	७०
२	३०५	१५०	५००	५५०	०
३	३२०	१४०	५००	५५०	०
४	२००	१४०	६००	५००	०
५	३८०	२१०	७००	९००	०
६	२५०	१४५	४६०	४५०	०
७	१९०	१५०	६००	४५०	०
जम्मा	१९५५	१०७५	३६६०	३९००	७०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७७

५.१.८ भूस्वामित्वको अवस्था

गाउँपालिकाका बासिन्दाको भूस्वामित्वको अवस्था हेर्न खेत, बारी र पाखोबारी गरी तीन किसिममा भएको पाइयो । गाउँपालिकाका बासिन्दाको १ हल भन्दा कम भूमि भएको । वडागत रूपमा भूस्वामित्वको अवस्था तालिका नं. १६ मा दिइएको छ ।

तालिका नं १६ भूस्वामित्वको अवस्था

वडा नं.	१ हल भन्दा कम घरधुरि	१- २ हल भएका घरधुरि	३- ५ हल भएका घरधुरि	५ हल भन्दा माथि भएको घरधुरि
१.	४	६०	३५	१२
२.	२	४०	५५	१३
३.	५	५५	५०	२०
४.	५२	२१	५०	५
५.	६	९०	६४	२०
६.	२८	३२	२८	१३
७.	२३	३७	२८	११

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण , २०७७

५.१.९ व्यावसायिक फलफुल उत्पादन गर्ने सामुहिक तथा निजि फर्महरु

फलफुल खेति व्यापक संभावना रहेको यस क्षेत्रमा दर्ता भएका र नभएका गरि ७ वटा फलफुल फर्महरु रहेका छन्। पालिका भित्र २ सामुहिक फर्महरु पनि रहेको छ। ति मध्य एउटा फर्मको उत्पादन शुरु भइरहेको छ भने वाँकि फर्महरुको उत्पादन केहि वर्ष मै हुने देखिन्छ।

क्र.स.	फर्मको नाम	फर्मको प्रकार	वडा नं.
१.	तसिकाड रिक्वा फलफुल उत्पादन समुह	सामुदायिक	२
२.	रुडपुकि दिदिबहिनी फलफुल उत्पादन समुह	सामुहिक	२
३.	लाली गुरास दिदिबहिनी फलफुल उत्पादन समुह	सामुहिक	२
४.	रुडपचा दिदिबहिनी फलफुल उत्पादन समुह	सामुहिक	२
५.	च्योहोपता दिदिबहिनी फलफुल उत्पादन समुह	सामुहिक	२
६.	चुउना सिंचाइ तथा स्याउ फर्म	सामुदायिक	३
७.	गुम्बा बहुएउद्देश्य कृषि संस्थ	सामुहिक	३
८.	ताराकोट खुर्सानि उपभोत्ता समिति	सामुहिक	३
९.	गुला खुर्सानि उपभोत्ता समिति	सामुदायिक	४
१०.	खबु खोला स्याउ फर्म	सामुदायिक	४
११.	सामित्तिलिङ	निजि	३
१२.	लकंमान रोकाया	निजि	५
१३.	हिरा रोकाया	निजि	५
१४.	काजि बुढा	निजि	५
१५.	प्रिति रोकाया	निजि	५

श्रोत: घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

५.१.१० गाँउपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विवरण

गाँउपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विशेष गरि कृषि तथा वनजन्य उत्पादनको निर्यात (सिमि, र फापर), घरेलु सामाग्रि (ऊनको पटुका, ऊनको फेरुवा), जडिबुटी तथा वन पैदावर यार्चागुम्बु, गुच्च च्याउ) रहेका छन्। गाँउपालिकाबाट बाहिर निकासी हुने वस्तुहरुको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

क्र.सं.	निर्यात वस्तुहरूको नाम	निकासी हुने वार्षिक परिमाण(विवन्टल)
१	कृषि तथा वनजन्य उत्पादनको निर्यात (सिमि, र फापर)	०
२	घरेलु सामाग्रि (ऊनको पटुका, ऊनको फेरुवा)	०
३	जडिबुटी तथा वन पैदावर (याचार्गुम्बु, गुच्छ च्याउ)	०
जम्मा		

५.२ आवास संरचना विवरण

गाँउपालिकामा रहेका निजी आवासहरूको संरचना हेर्दा गाँउपालिकामा ढुगां, माटो, काठबाट निर्मित, र ढुगां, माटो, काठले छाएका छन भने केहि निजी आवासहरू भने टिनले छाएका पनि छन । घरहरू तिन तले हन्त्थना सबै भन्दा तल भूई तलामा वस्तुभाउ र कम्पोष्ट मल बनाउनको लागि गोठ रुपमा प्रयोग गर्दछन । त्यस भन्दा माथि पहिलो तलामा बस्ने, खाने र सुन्ने प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्दछन । माथिल्लो वा दास्तो तला अनाज भण्डारण तथा प्रसोधनको लागि प्रयोग गर्दछन ।

५.३ भौतिक वस्तुको प्रयोगको अवस्था

गाँउपालिकाका बासिन्दाले प्रयोग गर्ने भौतिक वस्तु तथा अन्य सेवा सुविधाको अवस्था हेर्दा १९ परिवारका घरमा रेडियो सेट, ३८ परिवारका घरमा टिभीसेट, ९ परिवारका घरमा कम्प्युटर, ५०० परिवारका घरमा मोबाइल सेट भएको देखिन्छ भने, ८० परिवारसँग ओकेटोके भएका भएको देखिन्छ । सेवा सुविधाको आधारमा पालिकाभित्रका परिवार संख्या तलको तालिकामा दिइएको छ ।

सेवा सुविधाको विवरण	भौतिक सुविधाका आधारमा						
	१	२	३	४	५	६	७
रेडियो भएका	३	२	२	३	४	२	२
ओकेटोके भएका	२०	७	१५	५	२०	५	८
टिभी भएका	१०	५	६	२	७	४	४
कम्प्युटर भएका	१	१	१	१	२	१	२
इन्टरनेट सुविधा भएका	१	१	१	१	१	१	१
टेलिफोन भएका	-	-	-	-	-	-	-
मोबाइल							

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७७

५.५ बैदेशिक रोजगारिको अवस्था

गाउँपालिकको जम्मा जनसंख्या रहेको यस गाउँ पालिकाबाट बैदेशिक रोज गारको लागी निकै नगन्य अवस्था रहेको छ । यार्चागुम्बु नै प्रमुख आयस्रोत भएको यस गाउँपालिकाबाट बैदेशिक रोजगारको लागी भारत लगायत अन्य मुलुकमा खासै गएको देखिदैन । तर गाउँपालिकाबाट १० जना जना बैदेशिक रोजगारमा गएको देखिन्छ ।

५.६ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

कूल जनसंख्याको ८८.५० प्रतिशत घरधरी कृषि पेशामा आबद्ध भएको पाईन्छ । त्यस्तै व्यापार १०.९ प्रतिशत, घरेलु उद्योगमा आश्रित घरपरिवार ९.२ प्रतिशत, नोकरीमा १२.६ प्रतिशत, दैनिक ज्याला मजदूरीमा आश्रित जम्मा घरपरिवार ३०.५ प्रतिशत, र बैदेशिक रोजगारीमा ३०.५ प्रतिशत रहेको छ । तलको तालिकामा वडा अनुसार मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरणलाई देखाईएको छ ।

क्र.सं.		घरधुरि प्रतिशत (वडा नं.)						
		१	२	३	४	५	६	७
१	कृषि	१००	९७	११७	१२१	१६३	९७	९८
२	व्यापार	२	६	६	३	९	४	४
३	नोकरी	६	३	५	४	४	-	-
४	बैदेशिक रोजगार	३	२	२	-	४	-	-

स्रोत: घरधुरि सर्वेक्षण २०७७

५.७ पर्यटन

काइके गाउँ पालिकामा पर्यटनको प्रचुर सम्भावना छ । प्राकृतिक र धार्मिक तथा जैविक विविधता भएको यस गाउँपालिका पर्यटकिय आक्रमणको केन्द्र बनाइ स्वदेसी तथा विदेशी भित्याएर आर्थिक लाभ लिन सकिन्छ । हिमाल, खर्क पाटन, भरना, तातोपानि, ताल तथा पौराणिक गुम्बा तथा धार्मिक तिर्थस्थलहरु यस गाउँपालिकाको पर्यटकिय आक्रमणको अमुल्य निधी हुन ।

५.७.१ गाउँपालिका भित्रका पर्यटकिय दृस्टिले महत्वपूर्ण स्थलहरुको विवरण

क्र.सं.	पर्यटकिय स्थलको नाम	विशेषताहरु	बडा नं.
१.	धेचेन पलि	<ul style="list-style-type: none"> ● धार्मिक तिर्थस्थल ● धेचेन पलि गुम्बा ● प्राकृतिक सौन्दर्य 	१
२.	सादुल / सादुहि	<ul style="list-style-type: none"> ● धार्मिक तिर्थस्थल ● सादुल गुम्बा ● प्राकृतिक सौन्दर्य 	१
३.	स्वर खोला	<ul style="list-style-type: none"> ● धवलागिरि हिमश्रंखलाको दृष्य ● स्वरचुड ताल ● च्योहोपता ताडग्रा ● हिउँचितुवाको बासस्थान ● पूता हिमाल 	३
४.	गुम्बातारा	<ul style="list-style-type: none"> ● टिका तान्सा गुम्बा लगायत अन्य गुम्बाहरु ● तराली मगर जनजीवन 	३
५.	तातोपानि	<ul style="list-style-type: none"> ● शान्त मनोरम ● हाडजोर्नि सम्बन्धि रोगको निधान 	२
६.	सामित्तिलिङ	<ul style="list-style-type: none"> ● सुन्दर शान्ति ● गुम्बाहरु भएको ● ध्यान केन्द्र 	२
७.	शहरतारा	<ul style="list-style-type: none"> ● बुढाल मस्ता लगायतका थानहरु ● तराली मगर जनजीवन 	२
८.	क्याकोचेन	<ul style="list-style-type: none"> ● क्याकोचेन ताल ● क्याकोचेन हिमाल 	५
९.	नेचेन रिवो वाल्वार	<ul style="list-style-type: none"> ● बोन तिर्थस्थल ● पौराणिक बोन गुम्बा ● हिमश्रंखलाहरु देख्न सकिने ● 	५

९.	व्यास ऋषि तपोभूमि	<ul style="list-style-type: none"> धार्मिक तिर्थस्थल मनोरम र शान्त हिमश्रंखलाहरु देखा सकिने व्यास हिमाल 	६
----	-------------------	---	---

स्रोतःफिल्ड सर्भे २०७७

५.७.२ काइके गाउँपालिका भित्र रहेका धार्मिक स्मारक निजि तथा सामुदायिक गुम्बाहरु

काइके गाउँपालिका भित्रमा समुदायहरुले बौद्ध, हिन्दु र बोन धर्म मान्ने गर्दछन् । त्यसैको आधार गाउँपालिकाका वडाहरु भित्र सामुदायिक तथा निजि गुम्बाहरु, देविदेवताका थानहरु पनि रहेका छन् । तलको तालिकामा गाउँपालिका भित्र रहेका गुम्बाहरु, देविदेवताका थानहरुको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ

।

५.७.२ क) सामुदायिक तथा निजि गुम्बाहरु

क्र.सं.	गुम्बाको नाम	गुम्बा रहेको गाउँ	लामाको नाम	वडा नं.
१.	सदुल गुम्बा	सदुल	सामुदायिक	१
२.	धेचेन पल्लि गुम्बा	ताचिन गाउँको शिरमा	डिमाछ्छिरिङ लामा र ठिन्ले लामा	
३.	तटु छोयलिङ गुम्बा	कोला	सामुदायिक	१
४.	धो काल्जाड गुम्बा	कोला	सामुदायिक	
५.	डिगोड टिका गुम्बा	गुम्बातारा	सामुदायिक	
६.	माडघाड गुम्बा	ताराकोट		३
७.	झाग्यूर वोयसेलिङ गुम्बा	टुप्पातारा	तहिछ्छिरिङ लामा बुढा	४
८.	छोंजोर गुम्बा	लावन	क्याबो लामा	७
	छ्युड्ज्युडपार गुम्बा	खानि गुम्बा	गुरु लामा थापा	५
९.	सुर्वोचे गुम्बा	व्याँसि		
१०.	युड्डुड सुक्वाल (सेतुड) बोन गुम्बा	बैजिबाडा	नाम्का रोकाया	
११.	डिसुल गुम्बा	गुफा गाउँ	सामुहिक	
१२.	देसा गुम्बा	गुफा गाउँ	सामुहिक	
१३.		गुम्बातारा	निजि	
१४.	छोंजोर गुम्बा	लावन	क्याबो लामा	७
१५.	साम्प्तिलिङ गुम्बा	साम्प्तिलिङ	क्याचो लामा र लालिमान लामा	२

१६.	रिक्वा गुम्बा	रिक्वा	तजनतार्के लामा	
१७.	माडघाड गुम्बा	शहरतारा	वाडदुइ लामा	

५.७.२ ख) सामुदायिक तथा निजि देविदेवताका थानहरु

क्र.स.	थानको नाम	थान रहेको गाँउ	देवताको नाम	धार्मिको संख्या
१.	टुपातारा	टुपातारा	देवरालि	४
२.	रिवा	रिवा	देवरालि	
५.	शहरतारा	शहरतारा	बुडाल मस्टा	३
६.	शहरतारा	शहरतारा		
५.	खानि	खानि	थार्पा मस्टा	५
६.	बैजिबारा	बैजिबारा	कैलाश र बराह मस्टा	
७.	बन्ठाडा	बन्ठाडा		७
८	धारापानि	धारापानि	देवराली	
९.	लावन	लावन	देवराली र कोस्युड	

५.७.३ गाँउपालिका भित्र र गाँउपालिका भएर जाने पदमार्ग

पर्यटक पदयात्राको लागि डोल्पा जिल्ला आकृषक गन्तव्य स्थलको रूपमा रहेको छ। डोल्पाको चर्चित पदयात्राहरु यहि पालिका हुदै जाने गर्दछन्। पदयात्रा सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

क्र.स.	प्रमुख पदमार्गहरु	पदमार्ग	विशेषताहरु
१.	तिचुरोङ हेजिटेज ट्रेक (Tichurong Heritage Trek)	जुफाल/दुनै/थाला/टुपातारा/शहरतारा/गुम्बातारा/कोला/ताचिन/खानि/बैजिबारा/बन्ठाडा/व्यासिंगाड/दुनै/जुफाल	<ul style="list-style-type: none"> ● सजिलो पदयात्रा ● गाउँ देखि गाउँ ● सेताम्मे हिमाल देख्न सकिने ● पौराणि गुम्बा तथा तिर्थस्थलहरु ● तराली मगरहरुको जनजीवन हेर्न सकिने ● १०-१२ दिनको पदयात्रा
२.	डोल्पा ढोरपाटन	जुफाल/दुनै/शहरतारा/ठाँगेलेक/पूर्वाङ्ग/सिडखोला/यामखर/फागुनेधुरि/ढोरपाटन	<ul style="list-style-type: none"> ● सजिलो पदयात्रा ● बर्षा याममा सारै नै रमाइलो ● सेताम्मे हिमाल देख्न सकिने

			<ul style="list-style-type: none"> पौराणि गुम्बा तथा तिर्थस्थलहरु तराली मगरहरुको जनजीवन हेर्न सकिने १०-१२ दिनको पदयात्रा
३.	तल्लो डोल्पा परिक्रमा (Lowe Dolpo Circuit Trek)	जुफाल/दुनै/ब्यासगाड/ताराकोट/लसिक्याप/धो /फोक्सुण्डो/छेप्का/दुनै	<ul style="list-style-type: none"> सजिलो पदयात्रा मनोरम धो उपत्यका सेताम्मे हिमाल देख्न सकिने फोक्सुण्डो ताल, फोक्सुण्डो भरना पौराणि गुम्बा तथा तिर्थस्थलहरु १२-१४ दिनको पदयात्रा
४.	उपत्ल्लो डोल्पा परिक्रमा (Upper Dolpo Circuit Trek)	जुफाल/दुनै/ब्यासगाड/ताराकोट/लसिक्याप/धो /तिन्जे /सिमेन/कोमास/साल्दाड /भिजेर /शेगुम्बा/फोक्सुण्डो/छेप्का/दुनै	<ul style="list-style-type: none"> साहासिक पर्यटन सेताम्मे हिमाल र मनोरम दृष्य देख्न सकिने पौराणि गुम्बा तथा तिर्थस्थलहरु तराली मगरहरुको जनजीवन हेर्न सकिने डोल्पो जनजातिहरुको संस्कृति र जनजीवन हेर्न सकिन फोक्सुण्डो ताल, फोक्सुण्डो भरना उच्च हिमाली वस्तीहरु प्रयाप्त पर्यटकिय सुविधाहरु नभएको शे-गुम्बा र अन्य गुम्बाहरु २५-२८ दिनको पदयात्रा
५.	पुथा हिमाल आरोहण (Mt. Putha Expedition)	जुफाल/दुनै/ब्यासगाड/ताराकोट/लसिक्याप/काकोट/पुथाहिमाल/पिमि/सेरि/डाँडगाँउ/छार्का/साडटा/जोमसोम	<ul style="list-style-type: none"> साहासिक पर्यटन सेताम्मे हिमाल र मनोरम दृष्य देख्न सकिने

			<ul style="list-style-type: none"> पौराणि गुम्बा तथा तिर्थस्थलहरु तराली मगरहरुको जनजीवन हेर्न सकिने डोल्पो जनजातिहरुको संस्कृति र जनजीवन हेर्न सकिन उच्च हिमाली बस्तीहरु प्रयाप्त पर्यटकिय सुविधाहरु नभएका २३-२७ दिनको पदयात्रा
६.	धबलागिरि साइट सिइड (Dhaulagiri Sight Seeing Trek)	जुफाल/दुनै/ब्यासगाड/ताराकोट/लसिक्याप/काकोट/तेराड/मुकोट/मुलुमसुम्ना/साडटा/जोमसोम	<ul style="list-style-type: none"> डोल्पा मुस्ताङ जाने छोटो पदमार्ग सेताम्मे हिमाल र मनोरम दृश्य देख्न सकिने पौराणि गुम्बा तथा तिर्थस्थलहरु तराली मगरहरुको जनजीवन हेर्न सकिने उच्च हिमाली बस्तीहरु प्रयाप्त पर्यटकिय सुविधाहरु नभएका १४-१६ दिनको पदयात्रा

५.८ बैंक तथा बित्तिय संस्था सम्बन्धि जानकारि

नेपाल सरकार एउटा स्थानिय तह एउटा बैंकको निति अनुसार काइके गाउँपालिकामा नेपाल बैंक लिमिटेडको शाखा रहेको छ। बैंकको शाखा यस गाउँपालिकाको केन्द्र नाम्दोमा रहेको छ।

खण्ड ६: वन तथा वातावरणीय स्थिति

वन क्षेत्र यस गाउँपालिका लागि प्रमुख प्राकृतिक स्रोत हो । यस गाउँपालिकामा वनको क्षेत्रफल तथा जैविक विविधताका दृष्टिकोणले धनी क्षेत्र हो । गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफलको ३८.७६ प्रतिशत भूमि वनजंगलले ढाकेको छ । यस परिच्छेदमा वन तथा वातावरण, जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन जस्ता विषय र क्षेत्र समावेश गरिएको छ । यस क्षेत्रमा मध्य पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा हुने वन तथा जैविक विविधता यस क्षेत्रमा विद्यमान रहेको देखिन्छ ।

६.१ वन क्षेत्रको अवस्था

काइके गाउँपालिकामा सबै वडाहरु सामुदायिक वन र कबुलियती वनले ओगटेका छन् । कूल १९८६.७८ हेक्टर क्षेत्रफलमा १२ वटा सामुदायिक वन रहेको यो गाउँपालिकामा क्षेत्रफलका आधारमा सबै भन्दा ठूलो तारड सामुदायिक वनको ४४०.८२ हेक्टर क्षेत्रफल रहेको छ भने सबै भन्दा सानो लुम्बुच्छे सामुदायिक वन २५ हेक्टर मात्र क्षेत्रफल रहेको देखिन्छ । त्यसै गरि कबुलियती वनको क्षेत्रफल ७६.२८२ रहेको छ । गाउँपालिका अन्तर्गतका सामुदायिक तथा कबुलियती वनको विस्तृत विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६.१: सामुदायिक वनको नाम र क्षेत्रफल

क्र.स.	सा.व.उ.स को नाम	ठेगना	क्षेत्रफल (हें.)
१.	खन्नाम सा.व.उ.स	काइके १	२२४
२.	फिङ सा.व.उ.स	काइके १	२८६
३.	तुडपा सा.व.उ.स	काइके ४	२४७
४.	ताराकोट सा.व.उ.स	काइके ३	३५
५.	थोरिप सा.व.उ.स	काइके ३	११५
६.	तारड सा.व.उ.स	काइके २	४४०.८२
७.	व्यासऋषि सा.व.उ.स	काइके ५, ६, ७	१४६.७५
८.	सेतुमगुम्बा सा.व.उ.स	काइके ५	४५
९.	सिम सा.व.उ.स	काइके ७	६३
१०.	लुम्बुच्छे सा.व.उ.स	काइके ७	२५
११.	नावरपानि सा.व.उ.स	काइके ५	३८९.७५
१२.	सुरबुच्छे सा.व.उ.स	काइके ५	३२.४६
कुल क्षेत्रफल			१९८६.७८

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, २०७७

तालिका ६.१: कबुलियति वनको नाम र क्षेत्रफल

क्र.सं.	क.व.उ.स को नाम	क्षेत्रफल (हे.)
१.	देउराली कबुलियती.व.उ.स	५.५७
२.	टिलिका कबुलियती.व.उ.स	८.७३
३.	पाँसर कबुलियती.व.उ.स	१०.१८
४.	छिमिखोला कबुलियती.व.उ.स	४.३२१
५.	नेलुगांवा कबुलियती.व.उ.स	३.३४३
६.	तेकों कबुलियती.व.उ.स	२.९८
७.	ताछिमि कबुलियती.व.उ.स	४.२७
८.	ताजाम कबुलियती.व.उ.स	५.६७
९.	नालै कबुलियती.व.उ.स	५.५३
१०.	युल्सा कबुलियती.व.उ.स	२.०११
११.	आके कबुलियती.व.उ.स	१.७५८
१२.	लालुगांवा कबुलियती.व.उ.स	०.९५
१३.	तेछेन पाली कबुलियती.व.उ.स	३.३०९
१४.	च्छुमलुगं कबुलियती.व.उ.स	४.२१९
१५.	रुगांयू कबुलियती.व.उ.स	३.१११
१६.	खार्बो कबुलियती.व.उ.स	३.३३
१७.	माझगाङ्ग कबुलियती.व.उ.स	४.०१
१८.	सिम कबुलियती.व.उ.स	१.२
१९.	खबुखोला कबुलियती.व.उ.स	१.७९
कुल क्षेत्रफल		७६.२८२

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, २०७७

६.२ जडीबुटी तथा अन्य गैङ्काष्ठ वन पैदावारहरूको विवरण

भौगोलिक अवस्थामा भएको विविधताका कारण यो जिल्ला जडीबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारमा धनी छ। यहाँ प्रशस्त मात्रामा जडीबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू पाइन्छ। यहाँ पाइने प्रमुख जडीबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्। काइके गाउँपालिकामा पाइने प्रमुख जडीबुटी एवं अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू :

अल्लो, अतिस, बज्रदन्ति, बायोजडि, भाँगो, भोजपत्र, भूतकेश, बिष, बोझो, चिराइतो, चुत्रो, गुर्जो, गुच्छ च्याउ, जटामसि, भ्याउ, काउलो, कुरिलो, कटुकि, लौठसल्ला, धूपि, निगालो, चिमाल, लालीगुराँस, ओखर, पाँचऔले, पदमचाल, पाखनबेद, सतवा, पुदिना, सिलाजीत, सुगन्धवाल, सुनगाभा, सुनपाति, टिमुर, काँफल, ऐंसेलु, देवदार, डालेचुक, चुक आदि।

६.३ वन्य जन्तु तथा पशुपंक्षी सम्बन्धी विवरण

डोल्पा जिल्ला जैविक विविधताको दृष्टिकोणले धनी जिल्ला हो । त्यसै अनुरूप काइके गाउँपालिकामा विभिन्न प्रकारका हिमाली तथा अन्य वन्यजन्तुहरु पाइन्छन् । जसलाई तालिका प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.स.	समुह	प्रजातिहरूको नाम
१.	स्तनधारि जन्तु	चितुवा, हिमाली कालो भालु, ध्वाँसे चितुवा, हिउँ चितुवा, ब्वाँसो, कस्तुरि मृग, घोरल, नाउर, भारल, बाँदर, लंगुर, स्याल, फ्याउरो, बँदेल, चमेरो
२.	पक्षिहरू	कालो चिल, सेतो गिढ्छ, डाँफे, मुनाल, कालिज, च्याखुरा, बन कुखुरा, ढुकुर, कोइली, काग, फिस्टो
३.	सरीसर्प	हिमाली हरियो सर्प, हिमाली कालो सर्प, छेपारो,
४.	उभयचर	भ्यागुता,
५.	माछा	असला
६.	अन्य	अरिङ्गाल, भिरमौरी, सेतो पुतली,

६.४ चरन क्षेत्रको विवरण

गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूमा चरण क्षेत्रको उपलब्धता रहेको पाइन्छ । चरन क्षेत्रको व्यवस्थापन प्रणालीलाई हेर्ने हो भने सबैमा सामान्य खालको रहेको छ । वडा र गाउँ अनुसारको चरन क्षेत्र तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.स.	चरनक्षेत्रको नाम	उपयोग गर्ने गाउँ	वडा नं.
१.	हिरातातुड, स्युल्याड, चागा, डिला, गाँति, छ्योकाम, च्याक्यो	ताचिन र कोला	१
२.	सिस्ने, जंगला, बरमाकुवा, सेयल, खब्या, ठानु, ज्वानि, माँपु, रिक्वा, थम, मान्चु	शहरतारा	२
३.	स्वर खोला, स्योमल्या, थाडकोड, कारे, रुड्जाल, रापि, बर्माको, लाप्चे, पारोड, मिजिपार, येलाकोट	गुम्बातारा	३

४.	च्यावोर	ताराकोट	
५.	युजुकुवा, खबु खोला, गुला		४
६.	नावरपानि, नयाँ वन, तिल्वा, च्योडभुरु, लइनी, छिडका, छेगुर, लुड्जुर, धोला, क्याकोजेन	खानि	५
७.	रिवोवाल्वार, डिन, छोबा, ताना, लार्चाकुबा, पेर्माडिन	बैजिबारा	५
८.	खोलि	व्याँसि	५
९.	रातो खोला, ख्युला खोला, थबु, व्यास ऋषि तपोभूमि, तासा, नावरपानि	चिलपारा र बन्ठाडा	६, ७
१०.	धारापानि गाउँ वरपर	धारापानि	७
११.	ताकोरा तेनना, इरि	लावन	७

स्रोत: फिल्ड सर्भें, २०७७

६.५ जलश्रोत तथा जलाधर क्षेत्र र उपयोगको स्थिति

यस गाउँपालिका भित्र ठुलिभेरि नदि, ताराप खोला भोट क्षेत्रबाट यस गाउँपालिका हुदै बहने नदिहरु हुन भने कोला छ्युलुड खोला, पुहुँति खोला, छ्युदाखा खोला, कापरि खोला, व्याँसिगाड खोला काइके गाउँपालिका नै मूल भएर बहने घोडा बाहै महिना बहने खोलाहरु यस क्षेत्रमा रहेका छन्। घट्ट, सिंचाइ तथा खानेपानीका लागि जलश्रोतको उपयोग हुने गरेको छ।

तालिका ६.५: जलाधर क्षेत्र

क्र.सं.	उपजलाधार क्षेत्रको नाम	ओगटेको गापाको बस्ती	बस्ती वडा नं.
१.	ठुलिभेरि नदि	सबै वडाहरुको बैंसि	१, २, ३,४,५,६ र ७
२.	ताराप खोला	खानि गाउँ	५
३.	मुसि खोला	ताचिन गाउँ	१
४.	कोला छ्युलुड खोला	कोला गाउँ	१
५.	पुहुँति खोला	गुम्बातारा गाउँ	३

६.	छ्युदाखा खोला	गुम्बातारा, शहरतारा र ताराकोट गाउँ	२ र ३
७.	कापरि खोला खोला	शहरतारा र टुपातारा गाउँ	२ र ४
८.	व्यासिगाड खोला	बन्ठाडा	६

श्रोत : फिल्ड सर्वे २०७७

६.६ विपद् जोखिम व्यवस्थापन

घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकामा हावाहुरी र खडेरीका साथै बाढी, पहिरो तथा नदी कटानको समस्याबाट मानिसहरु प्रभावित खासै भएको देखिदैन ।

खण्ड ७: भौतिक विकासको अवस्था

७.१ यातायात पूर्वाधार

यस परिच्छेदमा भौतिक पूर्वाधारको स्थिति र त्यसको उपयोगको अवस्थालाई प्रस्तुत गरिएको छ । जस अन्तर्गत सडक, विद्युत, उर्जा, सूचना र संचार जस्ता विषयहरु समावेश गरिएको छ ।

७.१.१ सडक संचालको विद्यमान अवस्था

दुनै देखि नाम्दो बगर सम्म एक ताका कच्च मोटर बाटो रहेको थियो । जहाँ करिब ८-९ महिना जति जिप पनि चलेको थियो तर २०७५ साल भदौ महिनामा आएको बाढि पहिरोले सडक अवरुद्ध भए पश्चात अहिले सम्म पनि सो सडक खण्ड संचालनमा आएको छैन । यसै गरि यस गाउँपालिकाको वडा नं. ३ मा येलाकोट देखि गुम्बातारा सम्म कच्च मोटर बाटो र वडा नं. २ नाम्दो देखि शहरतारा सम्म कच्च मोटर बाटो बनाएको भए पनि सो सडक खण्ड पनि संचालनमा आएको छैन ।

७.१.२ बाटोघाटोको विवरण

आधुनिक सडक यातायातले नछोएको, भएको सडक खण्डहरुमा यातायात सन्चालन नभएकाले गर्दा अहिले सम्म गोरेटो घोडेटा बाटो बाहेक अन्य कुनै सडक यातायातको व्यवस्था हुन सकेको छैन । सडक यातायातको व्यवस्था नभएकोले यस गाउँपालिकावासिहरुले यिनै गोरेटो घोडेटा बाटोबाट आवतजावत गर्दै आएका छन् ।

७.१.३ छिमेकि गाउँपालिका/नगरपालिकाबाट काइके गाउँपालिका जोड्ने प्रमुख गोरेटो घोडेटा बाटोहरु यस काइके गाउँपालिकाबाट छिमेकि गाउँपालिका/नगरपालिकाहरु गोरेटो बाटो र्माफत जोडिएका छन् । तलको तालिकामा गोरेटो बाटोहरुको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.स.	बाटोको नाम	विवरण	लाग्ने समय/दिन	कैफियत

१.	दुनै - नाम्दो	ठूलीभेरि न.पा. को दुनै देखि व्यासगाड हुँदै नाम्दो	५ देखि ६ घण्टा	घोडा खच्चर हिङ्गे बाटो
२.	धोताराप - नाम्दो	डोल्पो बुद्ध गाँउपालिकाको धोताराप देखि लसिक्याप हुँदै नाम्दो	दुइ दिन (१४ देखि १६ घण्टा)	घोडा खच्चर हिङ्गे बाटो
३.	काकोट - नाम्दो	छार्का ताडसोड गाँउपालिकाको काकोट देखि लसिक्याप हुँदै नाम्दो	दुइ दिन (१४ देखि १६ घण्टा)	घोडा खच्चर हिङ्गे बाटो
४.	धोताराप-व्यासगाड	डोल्पो बुद्ध गाँउपालिकाको धोताराप देखि खानि गाँउ हुँदै व्यासगाड	दुइ दिन (१४ देखि १६ घण्टा)	घोडा खच्चर हिङ्गे बाटो
५.	ढोरपाटन - नाम्दो	ढोरपाटन न.पा. को ढोरपाटन देखि सामितलिङ्ग हुँदै नाम्दो	३ देखि ४ दिन	घोडा खच्चर हिङ्गे बाटो

७.१.४ काइके गाँउपालिका भित्रका वडाका गाँउहरूबाट जोड्ने गोरेटो मार्गाहरु

यस काइके गाँउपालिकामा भित्र एक गाँउबाट अर्को गाँउ, एक वडाबाट अर्को वडा आवत जावतको लागि गोरेटो बाटोहरु रहेको छ। तालिका ६७ मा गोरेटो बाटोहरुको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	गाँउको नाम	गोरेटो मार्गाहरु	वडा नं.	कैफियत
१.	ताचिन गाँउ	<ul style="list-style-type: none"> ● मुसिखोला हुँदै काकोट ● धेचेन पल्लि हुँदै हुँगुर ● कोला हुँदै नाम्दो 		
२.	कोला गाँउ	<ul style="list-style-type: none"> ● ताचिन मुसिखोला हुँदै काकोट 	१	घोडा खच्चर हिङ्गे बाटो

		<ul style="list-style-type: none"> ● हुँगुर हुँदै धेचेन पल्लि, ताचिन ● येलाकोट हुँदै नाम्दो ● मिजिपार हुँदै रुख, गुम्बातारा ● लसिक्याप हुँदै धोताराप 		
३.	गुम्बातारा, रुख, गुफा	<ul style="list-style-type: none"> ● येलाकोट हुँदै लसिक्याप ● छयुदाखा हुँदै शहरतारा ● गुलिड, ताराकोट बगर हुँदै नाम्दो ● रुडजाल हुँदै खक्क 		घोडा खच्चर हिड्ने बाटो
४.	ताराकोट, बेलुवा	<ul style="list-style-type: none"> ● येलाकोट हुँदै लसिक्याप ● ताराकोट देखि शहरतारा ● गुलिड हुँदै गुम्बातारा ● बेलुवा हुँदै टुप्पातारा ● ताराकोट देखि नाम्दो ● 	३	
५.	शहरतारा, सामित्तलिड	<ul style="list-style-type: none"> ● छयुदाखा हुँदै गुम्बातारा ● शहरतारा देखि तातोपानि ● शहरतारा देखि टुप्पातारा र रिवा 	२	

		<ul style="list-style-type: none"> ● शहरतारा देखि नाम्दो ● शहरतारा देखि ताराकोट ● शहरतारा देखि सामिलिङ्ग हुँदै जंगला 		घोडा खच्चर हिड्ने बाटो
६.	टुप्पातारा, रिवा	<ul style="list-style-type: none"> ● टुप्पातारा देखि रिवा ● टुप्पातारा, रिवा देखि शहरतारा ● टुप्पातारा र रिवा देखि नाम्दो ● टुप्पातारा र रिवा देखि लावन बगर ● टुप्पातारा र रिवा देखि जंगला ● टुप्पातारा र रिवा देखि बेलुवा र ताराकोट 	४	घोडा खच्चर हिड्ने बाटो
७.	खानि, कोम्बा	<ul style="list-style-type: none"> ● खानि, कोम्बा देखि लझनि हुँदै धोताराप ● कोम्बा र खानि, देखि लसिक्याप ● कोम्बा र खानि, देखि वैजिबारा ● कोम्बा र खानि, देखि लावन 	५	घोडा खच्चर हिड्ने बाटो

		<ul style="list-style-type: none"> ● कोम्बा र खानि, देखि धारापानि 		
८.	बैजिबाडा	<ul style="list-style-type: none"> ● बैजिबाडा देखि लावन ● बैजिबाडा देखि कोम्बा र खानि ● बैजिबाडा देखि व्याँसि गाँउ ● बैजिबाडा देखि धारापानि हुँदै व्यासगाड 		
९.	व्यास गाँउ	<ul style="list-style-type: none"> ● व्याँसि देखि बैजिबाडा हुँदै कोम्बा र खानि ● व्याँसि गाँउ देखि बन्ठाडा हुँदै व्यासगाड ● व्यास देखि व्यास तपोभूमि 		
१०.	चिलपारा	<ul style="list-style-type: none"> ● चिलपारा देखि बन्ठाडा ● चिलपारा देखि व्याँसि गाँउ ● चिलपारा देखि बैजिबाडा हुँदै कोम्बा र खानि ● चिलपारा देखि व्यास तपोभूमि ● चिलपारा देखि व्याँसिगाड 		घोडा खच्चर हिङ्ने बाटो

११.	बन्ठाडा	<ul style="list-style-type: none"> ● बन्ठाडा देखि व्याँसि गाँउ ● बन्ठाडा देखि बैजिबाडा हूँदै कोम्बा र खानि ● बन्ठाडा देखि देखि व्यास तपोभूमि ● बन्ठाडा देखि व्यासिगाड ● बन्ठाडा देखि धारापानि र लावन ● बन्ठाडा देखि चिलपारा 	६ र ७	घोडा खच्चर हिड्ने बाटो
१२.	धारापानि	<ul style="list-style-type: none"> ● धारापानि देखि व्याँसि गाँउ ● धारापानि देखि बैजिबाडा ● धारापानि देखि बन्ठाडा ● धारापानि देखि व्यासिगाड ● धारापानि देखि लावन 	७	घोडा खच्चर हिड्ने बाटो
१३.	लावन	<ul style="list-style-type: none"> ● लावन देखि व्याँसि गाँउ ● लावन देखि बैजिबाडा 		

		<ul style="list-style-type: none"> ● लावन देखि बन्ठाडा ● लावन देखि व्यासिगाड ● लावन देखि लावन बगर हुँदै नाम्दो ● लावन देखि खानि 		
--	--	---	--	--

७.२ पुल तथा पुलेसा

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न खोलानालाहरुमा रहेका पक्की तथा झोलुंगे पुलहरूले गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरूलाई जोडेको छ। यस गाउँपालिकामा ठुली भेरि नदीमा दुइ वटा, नाम्दो र लसिक्याप, येलाकोट खोलामा एउटा पक्की तथा आरसिसि पुल तथा झोलुंगे पुलहरूहरू रहेका छन्। यस सम्बन्धी विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका नं. ७.२ पक्की तथा आरसीसी पुल तथा झोलुंगे पुलहरूहरू सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	पुल भएको स्थान	खोलाको नाम	पुलको संख्या
१.	नाम्दो	ठुलीभेरि	१
२.	येलाकोट	येलाकोट	१
३.	लसिक्याप	ठुलीभेरि	१

७.३ जल विद्युत आयोजनाहरू

काइके गाउँपालिकामा हाल सम्म सञ्चालित लघु जलविद्युतहरू नरहेको अवस्था छ। तर दुइ वटा निर्माणाधिन लघु जल विद्युत आयोजनाहरू रहेका छन्। तल तालिकामा सो उल्लेख निर्माणाधिन लघु जल विद्युत आयोजनाहरू गरिएको छ।

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	आयोजना स्थल	उत्पादन क्षमता	घरधुरि संख्या
१.	येलाकोट लघु जल विद्युत आयोजना	येलाकोट काइके ३,		
२.	व्यासगाड लघु जल विद्युत आयोजना	व्यासगाड काइके ६,		

७.३ सञ्चार तथा प्रविधि

समाजको हरेक क्षेत्रको विकासको लागि आजको संसारमा सञ्चार सुविधाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको छ । यसैगरी यस गाउँपालिकामा सबै वडाहरुमा टेलिफोन सुविधा उपलब्ध रहेको छ । हाल यस गाउँपालिकामा सबैसबै वडाहरुमा जी.एस.एम, स्काई मोबाइल मार्फत् टेलिफोन सुविधा उपलब्ध छ । यसका साथै केहि घरधुरिहरुमा टि.भि., रेडियो र ओकेटोके पनि रहेको छ ।

७.४ सुरक्षा निकाय सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सुरक्षा निकायका रूपमा जनपथ प्रहरीका दुई वटा कार्यालयहरु रहेका छन् । जस अनुसार शहरतारामामा इलाका प्रहरी कार्यालय र नाम्दोमा प्रहरी चौकी रहेको छ ।

७.५ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्त्विक)

यस काइके गाउँपालिकामा अवस्थित पर्यटकीय स्थलहरु निकै महत्वको रूपमा रहेका छन् । जसमा नामखोलुवा झरना, स्वरच्युड ताल, च्योहोपता हिमाल, पुता हिमाल, शहरतारा तातोपानि, रिवो वाल्वार व्यास हिमाल, आदि छन् ।

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरुको नाम	वडा नं.	स्थलको महत्व	कैफियत
१.	न्याचेन धेचेन पल्लि तर्चिन पल्लि	१	बौद्ध धार्मिक तिर्थस्थल	
२.	सादुल / सादुहि	१	बौद्ध धार्मिक तिर्थस्थल	

	छायादुल			
३.	स्वरच्युड ताल, च्योहोपता हिमाल, पुता हिमाल	३	पर्यटन	
४.	तान्सा गुम्बा	३	बौद्ध धार्मिक तिर्थस्थल	
५.	शहरतारा तातोपानि	२	पर्यटन	
६.	सामितिलिङ गुम्बा	२	बौद्ध धार्मिक तिर्थस्थल	
७.	नेचेन रिवो वाल्वार	५	बोन धार्मिक तिर्थस्थल	
८.	व्यास तपोभूमि	६	हिन्दु धार्मिक तिर्थस्थल	
९.	व्यास हिमाल	१	पर्यटन	

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण २०७७

७.६ काइके गाउँपालिका स्थित सार्वजानिक भवनहरु

काइके गाउँपालिका भित्र सार्वजानिक भवनहरुमा १ प्रहरि चौकि, २ स्वास्थ्य चौकि, १ आयुर्वेद स्वास्थ्य चौकि, १ कृषि केन्द्र, ४ उप-स्वास्थ्य चौकि र १५ वटा विद्यालय भवनहरु रहेका छन्। यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.स.	कार्यलयको नाम	भवन भएको स्थान	भवनको प्रकार	वडा नं.
१.	गाउँपालिका कार्यलय	नाम्दो	कच्चि टिनले छाएको	२
२.	गुम्बातारा स्वास्थ्य चौकि	नाम्दो	कच्चि टिनले छाएको	२
३.	प्रहरि चौकि	नाम्दो	कच्चि टिनले छाएको	२
४.	कृषि केन्द्र	नाम्दो	कच्चि टिनले छाएको	२
५.	अरनिको मा.वि	नाम्दो	कच्चि टिनले छाएको	२
६.	कोला उप-स्वास्थ्य चौकि	कोला	कच्चि टिनले छाएको	१
७.	गुम्बातारा उप-स्वास्थ्य चौकि	गुम्बातारा	कच्चि टिनले छाएको	३
८.	शहरतारा उप-स्वास्थ्य चौकि	शहरतारा	कच्चि टिनले छाएको	२

९.	टुपातारा उप-स्वास्थ्य चौकि	टुपातारा	कच्चि टिनले छाएको	४
१०.	बन्ठाडा स्वास्थ्य चौकि	बन्ठाडा	कच्चि टिनले छाएको	६
११.	लावन उप-स्वास्थ्य चौकि	लावन	कच्चि टिनले छाएको	७

तालिका नं. २२: विद्यालय भवनको विवरण

क्र.सं.	नाम	भवन भएको स्थान	भवनको प्रकार	बडा नं.
१.	देवेश्वरि आ.वि	ताचिन	कच्चि टिनले छाएका	१
२.	सिता आ.वि	कोला	कच्चि टिनले छाएका	१
३.	अरनिको मा.वि	शहरतारा	कच्चि टिनले छाएका	२
४.	तान्सा गुम्बा आ.वि	गुम्बातारा	कच्चि टिनले छाएका	३
५.	शितला आ.वि	रुख	कच्चि टिनले छाएका	३
६.	सगरमाथा आ.वि	ताराकोट	कच्चि टिनले छाएका	३
७.	सुन्दरे शेर्पा आ.वि	टुप्पातारा	कच्चि टिनले छाएका	४
८.	पुथादेव आ.वि	रिवा	कच्चि टिनले छाएका	४
९.	शहिद गगांलाल आ.वि	खानि	कच्चि टिनले छाएका	५
१०.	भेरि आ.वि	बैजिबारा	कच्चि टिनले छाएका	५
११.	वेद व्यास आ.वि	व्यासि	कच्चि टिनले छाएका	५
१२.	भक्ति थापा आ.वि	बन्ठाडा	कच्चि टिनले छाएका	६
१३.	बाल कल्याण आ.वि	धारापानि	कच्चि टिनले छाएका	७
१४.	मुनाल आ.वि	लावन	कच्चि टिनले छाएका	७
१५.				

खण्ड दः संस्थागत प्रशासनिक तथा अन्य विवरण

द.१ संगठनात्क तथा मानव संशाधनको अवस्था

द.१.१ गाँउपालिकाको कार्यालयमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

सि.नं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	कार्यरत शाखा
१		प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	प्रशासन प्रमुख
२		शिक्षा अधिकृत	शिक्षा शाखा प्रमुख
३		सि.अ.हे.व.	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख
४		सुचना अधिकृत	सुचना शाखा
५		हे.अ.	स्वास्थ्य शाखा
६		ईन्जिनियर	प्राविधिक शाखा प्रमुख
७		ना.सु	प्रशासन शाखा
८		लेखापाल	लेखा शाखा
९		लेखापाल	लेखा शाखा
१०		पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	पशु सेवा शाखा
११		प्राविधिक	पशु शाखा
१२		ना.प्रा.स.	पशु शाखा
१३		ना.प्रा.स.	पशु शाखा
१४		प्रा.स.	कृषि शाखा
१५		ना.प्रा.स.	कृषि शाखा

८.१.२ गाउँपालिकामा निर्वाचित पदाधिकारिहरुको विवरण

काइके गाउँपालिका अन्तर्गतका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको नाम र सम्पर्क नं. निम्न तालिकामा दिइएको छ।

क्र.स.	नाम	पद	वडा नं.	सम्पर्क
१	अगांद राना	अध्यक्ष	गाउँपालिका	
२	कुञ्जाड बुढा	उपाध्यक्ष	गाउँपालिका	
३	छिरिडतुन्दुप लामा बुढा	वडा अध्यक्ष	वडा नं.-१	
४	सुम्मता बुढा	महिला वडा सदस्य	वडा नं.-१	
५	सिवा नन्द भाँकि	वडा सदस्य	वडा नं.-१	
६	पूर्ण बुढा	वडा सदस्य	वडा नं.-१	
७	तेजिन्द्र बुढा	वडा अध्यक्ष	वडा नं.-१	
८	राज कुमार रोकाया	वडा सदस्य	वडा नं.-२	
९	लक्ष्मि घर्ती	महिला वडा सदस्य	वडा नं.-२	
१०	राजु बुढा	वडा अध्यक्ष	वडा नं.-३	
११	बिष्णु बुढा	वडा महिला सदस्य	वडा नं.-३	
१२	कान्छि राना	वडा सदस्य	वडा नं.-३	
१३	राजु भाँकि	वडा अध्यक्ष	वडा नं.-४	
१४	बिष्णु कुमारी भाँकि	महिला वडा सदस्य	वडा नं.-४	
१५	नजरा वि.क.	द. महिला वडा सदस्य	वडा नं.-४	
१६	गणेष भाँकि	वडा सदस्य	वडा नं.-४	
१७	लालसिहं वि.क.	वडा सदस्य	वडा नं.-४	
१८	कान्छा सुनार	वडा सदस्य	वडा नं.-४	

१९	राजु रोकाया	वडा अध्यक्ष	वडा नं.-५	
२०	बिष्णु वि.क.	द.महिला वडा सदस्य	वडा नं.-५	
२१	पासाडलामु रोकाया	महिला वडा सदस्य	वडा नं.-५	
२२	छिरिडटसि रोकाया	वडा सदस्य	वडा नं.-५	
२३	बिमला बुढा	वडा सदस्य	वडा नं.-५	
२४	नरेन्द्र रोकाया	वडा अध्यक्ष	वडा नं.-६	
२५	खाँडो रोकाया	महिला वडा सदस्य	वडा नं.-६	
२६	धनु रोकाया	वडा सदस्य	वडा नं.-६	
२७	जुन मिजार	द.महिला वडा सदस्य	वडा नं.-६	
२८	नन्द सुनार	वडा सदस्य	वडा नं.-६	
२९	राम चन्द्र रोकाया	वडा अध्यक्ष	वडा नं.-७	
३०	नरमती मिजार	द.महिला वडा सदस्य	वडा नं.-७	
३१	चेमान बोहोरा	महिला वडा सदस्य	वडा नं.-७	
३२	भिम बुढा	वडा सदस्य	वडा नं.-७	
३३	सुक बहादुर बुढा	वडा सदस्य	वडा नं.-७	

अनुसूचि १

काइके गाउँपालिकाका गाउँहरुको तस्विरहरु

वडा नं. १

ताचिन गाउँ

कोला गाउँ

वडा नं. २

सामिलिङ गाउँ

शहरतारा गाउँ

वडा नं. ३

गुम्बातारा गाउँ

ताराकोट गाउँ

वडा नं.४

टुपातारा गाउँ

रिवा गाउँ

वडा नं.५

खानि गाउँ

नाम्देल गाउँ

बैजिबारा गाउँ

ब्यासि गाउँ

वडा नं.६

बन्ठाडा गाउँ

चिलपारा गाउँ

वडा नं. ७

धारापानि गाउँ

लावन गाउँ

अनुसुचि २

धार्मिक तथा पर्यटकीय आक्रषणहरु

धेचन पल्लि गुम्बा

ज्याम्पा बुद्ध

युडुडुड सुक्चाल (सेतुड) बोन गुम्बा

तोन्पा सेन्ऱाप

बोन स्मारक (लाज्चे)

पवित्र ताल क्षेत्र

डिगोड टिका ताल्सा गुम्बा

लामा नाक्पो जुम्ने

वेद व्यास तपोभूमि

वेद व्यासको मूर्ति

अनुसुचि ३

चाडपर्व तथा संस्कृतिका तस्विरहरु

